COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 21.6.2007
COM(2007) 350 final

2007/0123 (AVC)

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI

privind semnarea, în numele Comunității Europene, a Acordului de stabilizare şi asociere între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora şi Republica Muntenegru

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI ŞI COMISIEI

privind încheierea Acordului de stabilizare şi asociere între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte

(prezentate de Comisie)

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Cele două propuneri anexate constituie instrumentele juridice pentru semnarea şi încheierea Acordului de stabilizare şi asociere între Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, denumită în continuare „Muntenegru", pe de altă parte: (i) propunere de decizie a Consiliului privind semnarea acordului şi (ii) propunere de decizie a Consiliului şi a Comisiei privind încheierea acordului.

2. Comisia şi-a prezentat în aprilie 2005 Raportul de fezabilitate privind un acord de stabilizare şi asociere cu Serbia şi Muntenegru[1]. Conform concluziilor raportului, Serbia şi Muntenegru erau îndeajuns de pregătite pentru a negocia un acord de stabilizare şi asociere. Consiliul a decis la 3 octombrie 2005 să autorizeze Comisia să negocieze un acord de stabilizare şi asociere cu Serbia şi Muntenegru. Negocierile privind încheierea unui acord de stabilizare şi asociere cu Serbia şi Muntenegru au fost lansate la 10 octombrie 2005.

3. Ca urmare a referendumului din mai 2006, Parlamentul Muntenegrului a adoptat la 3 iunie 2006 o declaraţie de independenţă, iar Republica Muntenegru s-a retras din Uniunea statală Serbia şi Muntenegru. Drept urmare, la 24 iulie 2006 au fost adoptate noi directive de negociere pentru Muntenegru, iar negocierile au fost reluate la 25 septembrie 2006. Aceste negocieri au fost încheiate la 1 decembrie 2006 şi, după consultarea statelor membre UE, Acordul de stabilizare şi asociere a fost parafat la Podgorica, la 15 martie 2007.

4. Acordul de stabilizare şi asociere se axează pe următoarele elemente principale:

   – un dialog politic cu Muntenegru;

   – dispoziţii privind consolidarea cooperării regionale, inclusiv posibilitatea instituirii unor zone de liber schimb între ţările din regiune;

   – perspectiva instituirii unei zone de liber schimb între Comunitate şi Muntenegru în termen de cinci ani de la intrarea în vigoare a acordului;

   – dispoziţii privind circulaţia lucrătorilor, libertatea de stabilire, prestarea de servicii, plăţile curente şi circulaţia capitalurilor;

   – angajamentul Muntenegrului de a-şi apropia legislaţia de cea a CE, în special în domeniile-cheie ale pieţei interne;

   – dispoziţii privind cooperarea cu Muntenegru într-o paletă largă de domenii, inclusiv în domeniul justiţiei, libertăţii şi securităţii;

   – dispoziţii privind instituirea unui Consiliu de stabilizare şi asociere care să monitorizeze punerea în aplicare a acordului, a unui Comitet de stabilizare şi asociere şi a unei Comisii parlamentare de stabilizare şi asociere.

[1] COM(2005) 476 final din 12 aprilie 2005.

5. Comisia îi solicită Consiliului să îşi dea aprobarea finală a textului acordului de stabilizare şi asociere, care a fost redactat în strânsă consultare cu comitetul special creat în acest scop (şi anume COWEB) şi să demareze procedurile pentru semnarea şi încheierea prezentului acord pe baza celor două propuneri anexate.

6. Procedurile privind semnarea şi încheierea acordului diferă pentru cele două Comunităţi Europene (Comunitatea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice):

(a) în ceea ce priveşte semnarea acordului, articolul 300 alineatul (2) prima teză prima liniuță din Tratatul CE prevede adoptarea unei decizii distincte a Consiliului de semnare a acordului în numele Comunității Europene; Tratatul CEEA nu prevede adoptarea unor acte similare;

(b) în ceea ce priveşte încheierea acordului:

– Consiliul încheie acordul în numele Comunității Europene, după primirea avizului conform al Parlamentului European, în temeiul articolului 310 din tratat;

– Consiliul aprobă acordul în numele Comunității Europene a Energiei Atomice, în temeiul articolului 101 paragraful al doilea din Tratatul CEEA, după care acordul este încheiat de către Comisie.

7. În conformitate cu dispozițiile anterioare, Comisia solicită Consiliului să (i) decidă semnarea acordului în numele Comunității Europene (ii) încheie acordul în numele Comunității Europene şi să aprobe încheierea acestuia de către Euratom.

Intrarea în vigoare a acordului este condiționată de ratificarea acestuia în prealabil de către toate statele membre.

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI

privind semnarea, în numele Comunității Europene, a Acordului de stabilizare şi asociere între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora şi Republica Muntenegru

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special articolul 310 coroborat cu articolul 300 alineatul (2) primul paragraf prima teză,

având în vedere propunerea Comisiei[2],

întrucât:

(1) Negocierile cu Republica Muntenegru privind Acordul de stabilizare şi asociere între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte, au fost încheiate.

(2) Dispozițiile comerciale ale prezentului acord au un caracter excepțional, care ține de politica pusă în aplicare în cadrul procesului de stabilizare şi de asociere şi nu vor constitui, pentru Uniunea Europeană, un precedent în domeniul politicii comerciale a Comunității față de țările terțe altele decât cele din Balcanii de Vest.

(3) Sub rezerva unei eventuale încheieri la o dată ulterioară, acordul parafat la 15 martie 2007 ar trebui, prin urmare, semnat în numele Comunității Europene,

DECIDE:

Articol unic

Sub rezerva unei eventuale încheieri a acordului la o dată ulterioară, preşedintele Consiliului este autorizat prin prezenta decizie să desemneze persoanele împuternicite să semneze, în numele Comunității Europene, Acordul de stabilizare şi asociere între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu
Preşedintele

[2] JO C , , p. .

2007/0123 (AVC)

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI ŞI COMISIEI

privind încheierea Acordului de stabilizare şi asociere între Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,
COMISIA COMUNITĂŢILOR EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunităţii Europene, în special articolul 310 coroborat cu articolul 300 alineatul (2) primul paragraf ultima teză şi articolul 300 alineatul (3) paragraful al doilea,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice, în special articolul 101 paragraful al doilea,

având în vedere propunerea Comisiei,

având în vedere avizul conform al Parlamentului European[3],

având în vedere aprobarea Consiliului, acordată în temeiul articolului 101 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice,

întrucât:

(1) Acordul de stabilizare şi asociere între Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte, a fost semnat în numele Comunităţii Europene la [Bruxelles/Luxemburg], la data de … 2007, sub rezerva eventualei încheieri a acestuia la o dată ulterioară, în conformitate cu Decizia nr. …/CE a Consiliului din …[4].

(2) Dispoziţiile comerciale ale prezentului acord au un caracter excepţional, care ţine de politica pusă în aplicare în cadrul procesului de stabilizare şi de asociere şi nu va constitui, pentru Uniunea Europeană, un precedent în domeniul politicii comerciale a Comunităţii aplicate faţă de ţările terţe altele decât cele din Balcanii de Vest.

(3) Acordul ar trebui aprobat,

---

[3] JO C , , p. .
[4] JO C , , p. .

DECID:

Articolul 1

Acordul de stabilizare şi asociere între Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte, anexele şi protocoalele la acesta, precum şi declaraţiile comune şi declaraţia Comunităţii anexate la actul final sunt aprobate prin prezenta decizie în numele Comunităţii Europene şi a Comunităţii Europene a Energiei Atomice.

Textele menţionate la primul paragraf sunt anexate la prezenta decizie.

Articolul 2

(1) Poziţia care urmează să fie adoptată de către Comunitate în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere şi în cadrul Comitetului de stabilizare şi asociere, atunci când acesta din urmă este împuternicit de către Consiliul de stabilizare şi asociere să acţioneze, este stabilită de către Consiliu, la propunerea Comisiei sau, după caz, de către Comisie, în ambele cazuri în conformitate cu dispoziţiile corespunzătoare ale tratatelor.

(2) În conformitate cu articolul 120 din Acordul de stabilizare şi asociere, preşedintele Consiliului prezidează Consiliul de stabilizare şi asociere. Un reprezentant al Comisiei prezidează Comitetul de stabilizare şi asociere, în conformitate cu regulamentul de procedură al acestuia.

(3) Decizia de a publica în *Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene* deciziile Consiliului de stabilizare şi asociere şi ale Comitetului de stabilizare şi asociere se iau caz cu caz de către Consiliu, respectiv de către Comisie.

Articolul 3

Preşedintele Consiliului este autorizat prin prezenta decizie să desemneze persoanele împuternicite, în numele Comunităţii, să depună actul de aprobare prevăzut la articolul 138 din acord. Preşedintele Comisiei depune actul de aprobare menţionat anterior în numele Comunităţii Europene a Energiei Atomice.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu
Preşedintele

Pentru Comisie
Preşedintele

ANEXĂ

ACORD DE STABILIZARE ŞI ASOCIERE
între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora şi Republica Muntenegru

ACORD DE STABILIZARE ŞI ASOCIERE
între Comunitățile Europene şi statele membre ale acestora şi Republica Muntenegru

REGATUL BELGIEI,

REPUBLICA BULGARIA,

REPUBLICA CEHĂ,

REGATUL DANEMARCEI,

REPUBLICA FEDERALĂ GERMANIA,

REPUBLICA ESTONIA,

REPUBLICA ELENĂ,

REGATUL SPANIEI,

REPUBLICA FRANCEZĂ,

IRLANDA,

REPUBLICA ITALIANĂ,

REPUBLICA CIPRU,

REPUBLICA LETONIA,

REPUBLICA LITUANIA,

MARELE DUCAT DE LUXEMBURG,

REPUBLICA UNGARĂ,

REPUBLICA MALTA,

REGATUL ȚĂRILOR DE JOS,

REPUBLICA AUSTRIA,

REPUBLICA POLONĂ,

REPUBLICA PORTUGHEZĂ,

ROMÂNIA,

REPUBLICA SLOVENIA,

REPUBLICA SLOVACĂ,

REPUBLICA FINLANDA,

REGATUL SUEDIEI,

REGATUL UNIT AL MARII BRITANII ŞI IRLANDEI DE NORD,

părți contractante la Tratatul de instituire a Comunității Europene, la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice şi la Tratatul privind Uniunea Europeană, denumite în continuare „statele membre”, şi

COMUNITATEA EUROPEANĂ şi COMUNITATEA EUROPEANĂ A ENERGIEI ATOMICE,

denumite în continuare „Comunitatea”,

pe de o parte, şi

REPUBLICA MUNTENEGRU, denumită în continuare „Muntenegru”, pe de altă parte,

Având în vedere legăturile strânse dintre părți şi valorile pe care le împărtăşesc, dorința lor de a consolida aceste legături şi de a institui o relație strânsă şi durabilă, bazată pe reciprocitate şi interese comune, relație care ar trebui să permită Muntenegrului să continue să consolideze şi să extindă relațiile cu Comunitatea şi statele sale membre.

Având în vedere importanța prezentului acord în cadrul procesului de stabilizare şi asociere inițiat cu țările din sud-estul Europei pentru instituirea şi consolidarea unei ordini europene stabile bazate pe cooperare, al cărei pilon principal îl reprezintă Uniunea Europeană, precum şi în cadrul Pactului de stabilitate.

Având în vedere disponibilitatea Uniunii Europene de a integra Muntenegru în măsura posibilului în curentul politic şi economic general al Europei şi statutul Muntenegrului de candidat potențial la aderarea la Uniunea Europeană, pe baza Tratatului privind Uniunea Europeană şi cu condiția îndeplinirii criteriilor definite de către Consiliul European din iunie 1993, precum şi a condițiilor prevăzute de Acordul de stabilizare şi asociere, sub rezerva punerii în aplicare cu succes a prezentului acord, în special în ceea ce priveşte cooperarea regională.

Având în vedere parteneriatul european, care identifică prioritățile de acțiune în vederea sprijinirii eforturilor țării de a se apropia de Uniunea Europeană.

Având în vedere angajamentul părților de a contribui, prin toate mijloacele, la stabilitatea politică, economică şi instituțională a Muntenegrului, precum şi a regiunii, prin dezvoltarea societății civile şi democratizare, consolidarea instituțiilor şi reforma administrației publice, integrarea comercială regională, consolidarea cooperării economice, precum şi prin cooperare într-o paletă largă de domenii, în special în domeniul justiției, libertății şi securității, şi prin întărirea securității naționale şi regionale.

Având în vedere angajamentul părților de a consolida libertățile politice şi economice, care reprezintă însuşi fundamentul prezentului acord, precum şi de a respecta drepturile omului şi statul de drept, inclusiv drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, precum şi principiile democratice, printr-un sistem pluripartit cu alegeri libere şi corecte.

Având în vedere angajamentul părților de a pune în aplicare integral toate principiile şi dispozițiile Cartei ONU, ale OSCE, în special cele ale Actului Final de la Helsinki, ale documentelor finale ale Conferințelor de la Madrid şi de la Viena, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă şi ale Pactului de stabilitate pentru Europa de sud-est, astfel încât să contribuie la stabilitatea regională şi la cooperarea dintre țările din regiune.

Reafirmând dreptul de reîntoarcere al tuturor refugiaților şi persoanelor strămutate în interiorul țării şi dreptul la protecția proprietății acestora şi alte drepturi ale omului conexe.

Având în vedere angajamentul părților față de principiile economiei de piață libere şi față de dezvoltarea durabilă, precum şi disponibilitatea Comunității de a contribui la reformele economice din Muntenegru.

Având în vedere angajamentul părților față de liberul schimb, în conformitate cu drepturile şi obligațiile care decurg din OMC.

Având în vedere dorința părților de a continua dezvoltarea dialogului politic periodic privind aspectele bilaterale şi internaționale de interes comun, inclusiv aspectele regionale, ținând seama de politica externă şi de securitate comună (PESC) a Uniunii Europene.

Având în vedere angajamentul părților de a combate crima organizată şi de a consolida cooperarea în domeniul combaterii terorismului pe baza declarației Conferinței europene din 20 octombrie 2001.

Convinse că Acordul de stabilizare şi asociere va crea un nou climat pentru relațiile lor economice şi, în primul rând, pentru dezvoltarea comerțului şi investițiilor, factori cruciali pentru restructurarea economică şi modernizare.

Luând în considerare angajamentul Muntenegrului de a-şi apropia legislația față de cea a Comunității în sectoarele relevante şi de a o pune efectiv în aplicare.

Ținând seama de dorința Comunității de a acorda un sprijin decisiv punerii în aplicare a reformei şi de a utiliza în acest scop toate instrumentele disponibile în materie de cooperare şi de asistență tehnică, financiară şi economică, pe o bază indicativă multianuală globală.

Confirmând că dispozițiile prezentului acord care intră sub incidența părții a treia titlul IV din Tratatul de instituire a Comunității Europene au caracter obligatoriu pentru Regatul Unit şi Irlanda ca părți contractante distincte, şi nu în calitate de parte a Comunității Europene, până când Regatul Unit sau Irlanda (după caz) va notifica Muntenegrului că şi-a asumat obligații în calitate de parte a Comunității Europene, în conformitate cu Protocolul privind poziția Regatului Unit şi Irlandei, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană şi la Tratatul de instituire a Comunității Europene. Aceleaşi dispoziții se aplică Danemarcei, în conformitate cu Protocolul privind poziția Danemarcei, anexat la tratatele menționate anterior.

Reamintind de Reuniunea la nivel înalt de la Zagreb, care a pledat pentru o mai mare consolidare a relațiilor dintre țările care participă la procesul de stabilizare şi asociere şi Uniunea Europeană, precum şi pentru o consolidare a cooperării regionale.

Reamintind de Reuniunea la nivel înalt de la Salonic, care a consolidat procesul de stabilizare şi asociere ca şi cadru de politică pentru relațiile Uniunii Europene cu țările din Balcanii de Vest şi a subliniat perspectiva integrării acestora în Uniunea Europeană pe baza progresului individual înregistrat în cadrul reformei şi al meritului individual.

Reamintind de semnarea la Bucureşti, la data de 19 decembrie 2006, a Acordului de Liber Schimb Central European ca instrument de consolidare a capacității regiunii de a atrage investiții şi a perspectivelor de integrare ale acesteia în economia mondială.

Dorind să instituie o cooperare culturală mai strânsă şi să dezvolte schimburile de informații,

CONVIN:

Articolul 1

(1) Se instituie prin prezentul acord o asociere între Comunitățile Europe şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Muntenegru, pe de altă parte.

(2) Obiectivele acestei asocieri sunt:

- sprijinirea eforturilor Muntenegrului de a consolida democrația şi statul de drept;
- contribuirea la stabilitatea politică, economică şi instituțională în Muntenegru, precum şi la stabilizarea regiunii;
- oferirea unui cadru adecvat pentru dialogul politic, care să permită dezvoltarea unor relații politice strânse între părți;
- sprijinirea eforturilor Muntenegrului de a-şi dezvolta cooperarea economică şi internațională, inclusiv prin apropierea legislației sale față de cea a Comunității;
- sprijinirea eforturilor Muntenegrului de a încheia tranziția spre o economie de piață funcțională;
- promovarea relațiilor economice armonioase şi dezvoltarea treptată a unei zone a liberului schimb între Comunitate şi Muntenegru;
- consolidarea cooperării regionale în toate domeniile reglementate de prezentul acord.

TITLUL I
PRINCIPII GENERALE

Articolul 2

Respectarea principiilor democratice şi drepturilor omului proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului şi definite în Convenția europeană privind drepturile omului, în Actul Final de la Helsinki şi în Carta de la Paris pentru o nouă Europă, respectarea principiilor dreptului internațional, inclusiv cooperarea în totalitate cu Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, şi a statului de drept, precum şi a principiilor economiei de piață prezentate în documentul Conferinței CSCE de la Bonn privind cooperarea

economică stau la baza politicilor interne şi externe ale părţilor şi constituie elemente esenţiale ale prezentului acord.

Articolul 3

Combaterea proliferării armelor de distrugere în masă şi a mijloacelor de furnizare a acestora constituie un element esenţial al acordului.

Articolul 4

Părţile contractante reafirmă importanţa pe care o acordă punerii în aplicare a obligaţiilor internaţionale, în special cooperării în totalitate cu Tribunalul Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie.

Articolul 5

Pacea şi stabilitatea la nivel internaţional şi regional, dezvoltarea unor relaţii de bună vecinătate, drepturile omului şi respectarea şi protecţia minorităţilor joacă un rol esenţial în procesul de stabilizare şi asociere menţionat în concluziile Consiliului Uniunii Europene din 21 iunie 1999. Încheierea şi punerea în aplicare a prezentului acord se înscriu în cadrul concluziilor Consiliului Uniunii Europene din 29 aprilie 1997 şi se bazează pe meritele individuale ale Muntenegrului.

Articolul 6

Muntenegru se angajează să continue consolidarea cooperării şi relaţiilor de bună vecinătate cu celelalte ţări din regiune, inclusiv prin intermediul unui nivel corespunzător de concesii reciproce în ceea ce priveşte circulaţia persoanelor, a mărfurilor, a capitalurilor şi a serviciilor, precum şi elaborarea de proiecte de interes comun, în special legate de gestionarea frontierelor şi combaterea crimei organizate, a corupţiei, a spălării banilor, a migraţiei ilegale şi a traficului, în special a celui de fiinţe umane, arme de calibru mic şi droguri ilegale. Acest angajament constituie un factor-cheie în dezvoltarea relaţiilor şi a cooperării între părţi şi contribuie, astfel, la stabilitatea regională.

Articolul 7

Părţile reafirmă importanţa pe care o acordă combaterii terorismului şi punerii în aplicare a obligaţiilor internaţionale în acest domeniu.

Articolul 8

Asocierea se va dezvolta progresiv şi va fi realizată integral la sfârşitul unei perioade de tranziţie de cel mult 5 ani.

Consiliul de stabilizare şi asociere va revizui periodic, în general anual, punerea în aplicare a acordului şi adoptarea şi punerea în aplicare de către Muntenegru a reformelor juridice, administrative, instituţionale şi economice. Revizuirea va fi efectuată în lumina preambulului

şi în conformitate cu principiile generale ale prezentului acord. Aceasta va ține seama în mod adecvat de prioritățile prevăzute de parteneriatul european relevant pentru prezentului acord şi va exista o coerență între această revizuire şi mecanismele instituite în cadrul procesului de stabilizare şi asociere, în special cu raportul privind progresele înregistrate în cadrul procesului de stabilizare şi asociere.

Pe baza revizuirii menționate anterior, Consiliul de stabilizare şi asociere va emite recomandări şi poate lua decizii. Atunci când revizuirea identifică probleme deosebite, acestea pot fi soluționate prin intermediul mecanismelor de soluționare a litigiilor instituite în cadrul acordului.

Asocierea totală va fi realizată progresiv. Consiliul de stabilizare şi asociere va efectua o revizuire amănunțită a aplicării acordului cel târziu în al treilea an de la intrarea în vigoare a acestuia. Pe baza acestei revizuiri, Consiliul de stabilizare şi asociere va evalua progresul înregistrat de Muntenegru şi poate lua decizii privind următoarele etape ale asocierii.

Revizuirea menționată anterior nu se va aplica liberei circulații a mărfurilor (titlul IV), pentru care dispozițiile acordului vor prevedea un calendar specific.

Articolul 9

Acordul este compatibil în totalitate cu dispozițiile corespunzătoare ale OMC, în special cu articolul XXIV din GATT 1994 şi cu articolul V din GATS, şi se pune în aplicare în conformitate cu acestea.

TITLUL II
DIALOGUL POLITIC

Articolul 10

(1) În cadrul prezentului acord, se continuă dezvoltarea dialogului politic între părți. Acest dialog însoțeşte şi consolidează apropierea dintre Uniunea Europeană şi Muntenegru şi contribuie la crearea de legături strânse de solidaritate şi de noi forme de cooperare între părți.

(2) Dialogul politic urmăreşte să promoveze în special:

– integrarea deplină a Muntenegrului în comunitatea națiunilor democratice şi apropierea sa treptată de Uniunea Europeană;

– o convergență tot mai mare a pozițiilor părților cu privire la problemele internaționale, inclusiv cu privire la problemele PESC, tot prin schimb de informații, după caz, şi, în special, cu privire la acele aspecte care pot avea efecte semnificative asupra părților;

– cooperarea regională şi dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate;

– puncte de vedere comune în ceea ce priveşte securitatea şi stabilitatea în Europa, inclusiv cooperarea în domeniile reglementate de PESC a Uniunii Europene.

(3) Părțile consideră că proliferarea armelor de distrugere în masă şi a mijloacelor de furnizare a acestora, atât către state, cât şi către actori nestatali reprezintă una dintre cele mai grave ameninţări la adresa stabilităţii şi securităţii internaţionale. Părţile convin, prin urmare, să coopereze şi să contribuie la combaterea proliferării armelor de distrugere în masă şi a mijloacelor de furnizare a acestora prin respectarea în totalitate şi punerea în aplicare la nivel naţional a obligaţiilor existente ale acestora în temeiul tratatelor şi acordurilor internaţionale privind dezarmarea şi neproliferarea şi a altor obligaţii internaţionale relevante. Părţile convin că această dispoziţie constituie un element esenţial al prezentului acord şi va face parte din dialogul politic care va însoți şi consolida aceste elemente.

În afară de aceasta, părţile convin să coopereze şi contribuie la combaterea proliferării armelor de distrugere în masă şi a mijloacelor de furnizare a acestora prin:

– luarea de măsuri în vederea semnării sau ratificării altor instrumente internaţionale relevante ori aderării la acestea, după caz, şi în vederea punerii lor în aplicare în totalitate;

– instituirea unui sistem eficient de control al exporturilor naţionale, care să controleze atât exporturile, cât şi tranzitul mărfurilor legate de armele de distrugere în masă, inclusiv utilizarea finală a tehnologiilor cu dublă utilizare, şi care să prevadă sancţiuni eficiente în cazul încălcării controalelor exporturilor.

Dialogul politic pe această temă poate avea loc la nivel regional.

Articolul 11

(1) Dialogul politic se desfăşoară în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere, care deţine responsabilitatea generală cu privire la orice problemă referitor la care părţile ar putea dori să îl sesizeze.

(2) La cererea părţilor, dialogul politic poate, de asemenea, să se desfăşoare sub următoarele forme:

– reuniuni, atunci când este necesar, între înalţi funcţionari care reprezintă Muntenegru, pe de o parte, şi ale preşedinţiei Consiliului Uniunii Europene, ale Secretarului General/Înaltului Reprezentant pentru PESC şi ale Comisiei, pe de altă parte;

– prin exploatarea tuturor canalelor diplomatice ale părţilor, inclusiv a contactelor corespunzătoare din ţări terţe şi din cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite, al OSCE, al Consiliului Europei şi al altor foruri internaţionale;

– orice alte mijloace care ar aduce o contribuţie utilă la consolidarea, dezvoltarea şi accelerarea acestui dialog, inclusiv cele identificate în Agenda de la Salonic.

Articolul 12

Dialogul politic la nivel parlamentar se desfăşoară în cadrul Comisiei parlamentare de stabilizare şi asociere instituite în temeiul articolului 125.

Articolul 13

Dialogul politic se poate desfăşura într-un cadru multilateral şi sub forma unui dialog regional care să includă alte ţări din regiune, inclusiv în cadrul forumului UE-Balcanii de Vest.

TITLUL III
COOPERAREA REGIONALĂ

Articolul 14

În conformitate cu angajamentul său faţă de promovarea păcii şi a stabilităţii la nivel internaţional şi regional, precum şi de dezvoltare a unor relaţii de bună vecinătate, Muntenegru promovează activ cooperarea regională. Comunitatea Europeană poate sprijini, prin intermediul programelor sale de asistenţă tehnică, proiectele cu dimensiune regională sau transfrontalieră.

Ori de câte ori Muntenegru are în vedere consolidarea cooperării cu una dintre ţările menţionate la articolele 15–17 de mai jos, acesta informează şi consultă Comunitatea şi statele sale membre în conformitate cu dispoziţiile titlului X, Dispoziţii instituţionale, generale şi finale.

Muntenegru pune în aplicare în totalitate acordurile bilaterale existente negociate în temeiul Memorandumului de înţelegere privind facilitarea comerţului şi liberalizarea semnat la Bruxelles la 27 iunie 2001 de către Serbia şi Muntenegru şi Acordul de Liber Schimb Central European semnat la Bucureşti la 19 decembrie 2006.

Articolul 15
Cooperarea cu alte ţări
care au semnat un acord de stabilizare şi asociere

După semnarea prezentului acord, Muntenegru iniţiază negocieri cu ţările care au semnat deja un acord de stabilizare şi asociere, în vederea încheierii unor convenţii bilaterale privind cooperarea regională, al căror obiectiv îl va constitui consolidarea domeniului de aplicare al cooperării dintre ţările în cauză.

Principalele elemente ale convenţiilor în cauză vor fi:

– dialogul politic;

– instituirea unor zone de liber schimb, în conformitate cu dispoziţiile OMC corespunzătoare;

– concesii reciproce privind circulaţia lucrătorilor, dreptul de stabilire, prestarea de servicii, plăţile curente şi circulaţia capitalurilor, precum şi alte politici legate de circulaţia persoanelor la un nivel echivalent celui al prezentului acord;

– dispoziții privind cooperarea în alte domenii, reglementate sau nu de prezentul acord, în special în domeniul justiției, libertății şi securității.

Convențiile respective vor include dispoziții privind crearea mecanismelor instituționale necesare, după caz.

Convențiile în cauză sunt încheiate în termen de doi ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord. Disponibilitatea Muntenegrului de a încheia astfel de convenții va reprezenta o condiție a dezvoltării pe mai departe a relațiilor dintre Muntenegru şi Uniunea Europeană.

Muntenegru inițiază negocieri similare cu celelalte țări din regiune de îndată ce acestea vor fi semnat un acord de stabilizare şi asociere.

Articolul 16
Cooperarea cu alte țări care participă la procesul de stabilizare şi asociere

Muntenegru urmărește realizarea cooperării regionale cu celelalte țări care participă la procesul de stabilizare şi asociere în unele sau în toate domeniile de cooperare reglementate de prezentul acord, în special în cele de interes comun. O astfel de cooperare ar trebui să fie întotdeauna compatibilă cu principiile şi obiectivele prezentului acord.

Articolul 17
Cooperarea cu alte țări candidate la aderarea la UE care nu participă la procesul de stabilizare şi asociere

1. Muntenegru ar trebui să îşi consolideze cooperarea şi să încheie o convenție privind cooperarea regională cu orice țară candidată la aderarea la UE în oricare dintre domeniile de cooperare reglementate de prezentul acord. Astfel de convenții ar trebui să aibă drept obiectiv alinierea treptată a relațiilor bilaterale dintre Muntenegru şi țara în cauză la partea corespunzătoare a relațiilor dintre Comunitatea Europeană şi statele sale membre şi țara respectivă.

2. Muntenegru inițiază negocieri cu Turcia, care a instituit o uniune vamală cu Comunitatea Europeană, în vederea încheierii, pe bază reciproc avantajoasă, a unui acord de instituire a unei zone de liber schimb în conformitate cu articolul XXIV din GATT, precum şi în vederea liberalizării stabilirii şi prestării de servicii între acestea la un nivel echivalent cu cel din prezentul acord în conformitate cu articolul V din GATS.

   Aceste negocieri ar trebui inițiate în cel mai scurt timp, în vederea încheierii acordului menționat anterior înainte de sfârşitul perioadei de tranziție menționate la articolul 18 alineatul (1).

TITLUL IV
LIBERA CIRCULAȚIE A MĂRFURILOR

Articolul 18

(1) Comunitatea şi Muntenegru instituie treptat o zonă a liberului schimb bilaterală în termen de cel mult cinci ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord, în conformitate cu dispoziţiile prezentului acord şi cu dispoziţiile GATT 1994 şi OMC. În acest sens, părţile ţin seama de cerinţele specifice prevăzute în continuare.

(2) În comerţul dintre părţi, la clasificarea mărfurilor se utilizează Nomenclatura Combinată.

(3) În sensul prezentului acord, taxele vamale şi taxele care au efect echivalent taxelor vamale includ orice taxă sau impunere de orice tip aplicate în legătură cu importul sau exportul unei mărfi, inclusiv orice formă de suprataxă sau supraimpunere în legătură cu un astfel de import sau export, dar nu includ:

– nicio impunere echivalentă unei taxe interne impuse în conformitate cu dispoziţiile articolului III alineatul (2) din GATT 1994,

– nicio măsură antidumping sau compensatorie,

– niciun onorariu sau impunere proporţională cu costurile serviciilor prestate.

(4) Pentru fiecare produs, taxa de bază la care trebuie aplicate reducerile tarifare succesive prevăzute de prezentul acord este:

(a) Tariful Vamal Comun al Comunităţii Europene aplicat efectiv *erga omnes* la data semnării prezentului acord[5];

(b) tariful aplicat în Muntenegru[6].

(5) În cazul în care, după semnarea prezentului acord, se aplică orice reducere tarifară pe bază *erga omnes*, în special reduceri care rezultă:

(a) din negocierile tarifare în cadrul OMC sau

(b) în urma eventualei aderări a Muntenegrului la OMC sau

(c) din reduceri ulterioare aderării Muntenegrului la OMC,

astfel de taxe reduse înlocuiesc taxa de bază menţionată la alineatul (4) începând cu data de la care se aplică astfel de reduceri.

(6) Comunitatea şi Muntenegru îşi comunică reciproc taxele de bază şi orice modificări ale acestora.

---

5 Regulamentul (CEE) nr. 2658/87 al Consiliului (JO L 256, 7.9.1987, p.1), astfel cum este modificat anual.

6 Monitorul Oficial al Muntenegrului nr. 75/05.

CAPITOLUL I
PRODUSELE INDUSTRIALE

Articolul 19

Definiție

(1) Dispozițiile prezentului capitol se aplică produselor originare din Comunitate sau din Muntenegru enumerate în capitolele 25-97 din Nomenclatura Combinată, cu excepția produselor enumerate în anexa I paragraful I punctul (ii) la Acordul OMC privind agricultura.

(2) Comerțul dintre părți cu produse reglementate de Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice se desfăşoară în conformitate cu dispozițiile tratatului menționat anterior.

Articolul 20
Concesiile comunitare privind produsele industriale

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, taxele vamale şi taxele cu efect echivalent aplicate importurilor în Comunitate de produse industriale originare din Muntenegru se elimină.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, restricțiile cantitative la importurile în Comunitate de produse originare din Muntenegru şi măsurile cu efect echivalent se elimină.

Articolul 21
Concesiile Muntenegrului privind produsele industriale

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, taxele vamale la importul în Muntenegru de produse originare din Comunitate, altele decât cele enumerate în anexa I, se elimină.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, taxele cu efect echivalent taxelor vamale aplicate importurilor în Muntenegru de produse industriale originare din Comunitate se elimină.

(3) Taxele vamale la importul în Muntenegru de mărfuri originare din Comunitate enumerate în anexa I se reduc şi se elimină treptat, în conformitate cu calendarul indicat în anexa menționată anterior.

(4) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, restricțiile cantitative la importurile în Muntenegru de mărfuri originare din Comunitate şi măsurile cu efect echivalent se elimină.

Articolul 22
Taxe şi restricții la exporturi

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea şi Muntenegru elimină în comerțul dintre ele orice taxe vamale la export şi orice taxe cu efect echivalent.

(2) Comunitatea şi Muntenegru elimină între ele orice restricții cantitative la exporturi şi măsurile cu efect echivalent de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

Articolul 23
Reducerea în ritm mai rapid a taxelor vamale

Muntenegru îşi declară disponibilitatea de a-şi reduce taxele vamale aplicate în comerțul cu Comunitatea într-un ritm mai rapid decât cel prevăzut la articolul 21 în cazul în care situația sa economică generală şi situația sectorului economic în cauză permit acest lucru.

În acest sens, Consiliul de stabilizare şi asociere analizează situația şi face recomandările corespunzătoare.

CAPITOLUL II
AGRICULTURĂ ŞI PESCUIT

Articolul 24
Definiție

(1) Dispozițiile prezentului capitol se aplică în ceea ce priveşte comerțul cu produse agricole şi pescăreşti originare din Comunitate sau din Muntenegru.

(2) Expresia „produse agricole şi pescăreşti” desemnează produsele enumerate la capitolele 1-24 din Nomenclatura Combinată şi produsele enumerate în anexa I paragraful I punctul (ii) la Acordul OMC privind agricultura.

(3) Definiția de mai sus include peştii şi produsele pescăreşti care fac obiectul capitolului 3 pozițiile 1604 şi 1605 şi subpozițiile 0511 91, 2301 20 şi ex 1902 20. („paste alimentare umplute care conțin peşti, crustacee, moluşte sau alte nevertebrate acvatice, în proporție de peste 20 % din greutate”)

Articolul 25
Produsele agricole prelucrate

Protocolul nr. 1 stabileşte regimul comercial care se aplică produselor agricole transformate enumerate în protocolul respectiv.

Articolul 26
Concesiile comunitare privind importurile de produse agricole originare din Muntenegru

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea elimină toate restricțiile cantitative şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de produse agricole originare din Muntenegru.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea elimină taxele vamale şi taxele cu efect echivalent aplicate importurilor de produse agricole originare din Muntenegru altele decât cele de la poziţiile 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 şi 2204 din Nomenclatura Combinată.

Pentru produsele care fac obiectul capitolelor 7 şi 8 din Nomenclatura Combinată, pentru care Tariful Vamal Comun prevede aplicarea unor taxe vamale *ad valorem* şi o taxă vamală specifică, nu se elimină decât partea *ad valorem* din taxa respectivă.

(3) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea stabileşte taxele vamale aplicabile importurilor în Comunitate de produse din categoria „*baby beef*" definite în anexa II şi originare din Muntenegru la 20% din taxa *ad valorem* şi 20% din taxa specifică prevăzute de Tariful Vamal Comun al Comunităţilor Europene, în limita unui contingent tarifar anual de 800 de tone exprimate în greutatea carcasei.

Articolul 27
Concesiile Muntenegrului privind produsele agricole

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Muntenegru elimină toate restricţiile cantitative şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de produse agricole originare din Comunitate.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Muntenegru:

(a) elimină taxele vamale aplicabile importurilor de anumite produse agricole originare din Comunitate, enumerate la litera (a) din anexa III;

(b) elimină treptat taxele vamale aplicabile importurilor de anumite produse agricole originare din Comunitate, enumerate la litera (b) din anexa III, conform calendarului indicat pentru fiecare produs în anexa respectivă;

(c) reduce treptat la 50% taxele vamale aplicabile importurilor de anumite produse agricole originare din Comunitate, enumerate la litera (c) din anexa III, conform calendarului indicat pentru fiecare produs în anexa respectivă.

Articolul 28
Protocolul privind vinul şi băuturile alcoolice

Protocolul nr. 2 stabileşte regimul care se aplică vinului şi produselor din băuturi spirtoase menţionate în protocolul respectiv.

Articolul 29
Concesiile comunitare privind peştele şi produsele pescăreşti

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea elimină toate restricţiile cantitative şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de peşte şi produse pescăreşti originare din Muntenegru.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea elimină toate taxele vamale şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de peşte şi produse pescăreşti originare din Muntenegru altele decât cele enumerate în anexa IV. Produsele enumerate în anexa IV sunt reglementate de dispoziţiile acesteia.

Articolul 30
Concesiile Muntenegrului privind peştele şi produsele pescăreşti

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Muntenegru elimină toate restricțiile cantitative şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de peşte şi produse pescăreşti originare din Comunitate.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, Muntenegru elimină toate taxele vamale şi măsurile cu efect echivalent aplicate importurilor de peşte şi produse pescăreşti originare din Comunitate altele decât cele enumerate în anexa V. Produsele enumerate în anexa V fac obiectul dispozițiilor acesteia.

Articolul 31
Clauza de revizuire

Ținând seama de volumul comerțului de produse agricole şi pescăreşti între părți, de sensibilitățile deosebite ale acestora, de normele politicilor comune ale Comunității şi de politicile Muntenegrului în materie de agricultură şi pescuit, de rolul agriculturii şi pescuitului în economia Muntenegrului, de efectele negocierilor comerciale multilaterale din cadrul OMC, precum şi de aderarea probabilă a Muntenegrului la OMC, Comunitatea şi Muntenegru examinează în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere, în termen de cel mult 3 ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, produs cu produs şi pe baze de reciprocitate, în mod ordonat şi adecvat, posibilitatea de a-şi acorda noi concesii în vederea unei mai mari liberalizări a comerțului cu produse agricole şi pescăreşti.

Articolul 32

Fără a aduce atingere celorlalte dispoziții ale prezentului acord, în special ale articolului 41, luând în considerare sensibilitatea deosebită a piețelor produselor agricole şi pescăreşti, în cazul în care importurile de produse originare din una dintre părți care fac obiectul unor concesii acordate în temeiul articolelor 25-30 cauzează celeilalte părți o perturbare gravă a piețelor sau a mecanismelor interne de reglementare, cele două părți inițiază de îndată consultări pentru a găsi o soluție corespunzătoare. Până la găsirea unei astfel de soluții, partea în cauză poate lua măsurile corespunzătoare pe care le consideră necesare.

Articolul 33
Protecția indicațiilor geografice pentru produse agricole, pescăreşti şi alimentare altele decât vinul şi spirtoasele

(1) Muntenegru oferă protecție indicațiilor geografice ale Comunității înregistrate în Comunitate în temeiul Regulamentului (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006, astfel cum a fost modificat la anumite intervale, în conformitate cu dispozițiile prezentului articol. Indicațiile geografice ale Muntenegrului pot fi înregistrate în Comunitate în cazul în care respectă condițiile prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006, cu modificările ulterioare.

(2) Muntenegru interzice orice utilizare pe teritoriul său a denumirilor protejate în Comunitate pentru produse comparabile care nu respectă specificațiile indicației

geografice. Această dispoziție se aplică şi atunci când adevărata origine geografică a mărfii este indicată, indicația geografică în cauză este utilizată în traducere, denumirea este însoțită de termeni precum „gen”, „tip”, „stil”, „imitație”, „metodă” sau alte expresii de acest gen.

(3) Muntenegru refuză înregistrarea unei mărci de comerț a cărei utilizare corespunde situațiilor menționate la alineatul (2) al prezentului articol.

(4) Mărcile de comerț a căror utilizare corespunde situațiilor menționate la alineatul (2) al prezentului articol care au fost înregistrate în Muntenegru sau au fost consacrate prin utilizare nu se mai utilizează după 1 ianuarie 2009. Totuşi, această dispoziție nu se aplică mărcilor de comerț înregistrate în Muntenegru şi mărcilor de comerț consacrate prin utilizare deținute de resortisanți ai țărilor terțe, cu condiția să nu fie de natură să inducă în eroare publicul în orice fel în ceea ce priveşte calitatea, specificațiile şi originea geografică a mărfurilor.

(5) Orice utilizare în Muntenegru a indicațiilor geografice protejate în conformitate cu alineatul (1) al prezentului articol ca termeni uzuali în limbajul comun folosiți ca nume comune ale unor astfel de mărfuri încetează cel târziu la 1 ianuarie 2009.

(6) Muntenegru se asigură că mărfurile exportate de pe teritoriul său după data de 1 ianuarie 2009 nu încalcă dispozițiile prezentului articol.

(7) Muntenegru asigură protecția menționată la alineatele (1)–(6) ale prezentului articol din proprie inițiativă, precum şi la cererea unei părți interesate.

CAPITOLUL III
DISPOZIȚII COMUNE

Articolul 34
Domeniul de aplicare

Dispozițiile prezentului capitol se aplică în ceea ce priveşte comerțul cu toate produsele între părți, cu excepția cazului în care în prezentul capitol sau în Protocolul nr. 1 se prevede altfel.

Articolul 35
Concesii îmbunătățite

Dispozițiile prezentului titlu nu aduc atingere în niciun fel aplicării unilaterale a unor măsuri mai avantajoase de către oricare dintre părți.

Articolul 36
Status-quo

(1) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, nu se introduc noi taxe vamale la import sau export sau taxe cu efect echivalent în comerțul dintre Comunitate şi Muntenegru, iar cele existente nu se majorează.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, nu se introduc noi restricții cantitative la import sau la export sau măsuri cu efect echivalent în comerțul dintre Comunitate şi Muntenegru, iar cele existente nu devin mai restrictive.

(3) Fără a aduce atingere concesiilor acordate în temeiul articolelor 26-30, dispozițiile alineatelor (1) şi (2) ale prezentului articol nu limitează în niciun fel aplicarea politicilor agricole şi în domeniul pescuitului ale Muntenegrului şi ale Comunității şi nici adoptarea oricăror măsuri în cadrul politicilor respective, cu condiția ca regimul importurilor prevăzut în anexele II-V şi în Protocolul nr. 1 să nu fie afectat.

Articolul 37
Interzicerea discriminării fiscale

(1) Comunitatea şi Muntenegru se abțin de la orice măsură sau practică internă cu caracter fiscal care cauzează direct sau indirect o discriminare între produsele uneia dintre părți şi produsele similare originare de pe teritoriul celeilalte părți şi elimină orice astfel de eventuale măsuri sau practici.

(2) Produsele exportate către teritoriul uneia dintre părți nu pot beneficia de rambursări ale impozitelor indirecte interne mai mari decât valoarea impozitelor indirecte care le sunt impuse.

Articolul 38
Taxe cu caracter fiscal

Dispozițiile privind eliminarea taxelor vamale la import se aplică şi taxelor vamale cu caracter fiscal.

Articolul 39
Uniuni vamale, zone ale liberului schimb şi regimuri transfrontaliere

(1) Prezentul acord nu împiedică menținerea sau instituirea unor uniuni vamale, a unor zone ale liberului schimb sau a unor regimuri de comerț frontalier, cu condiția ca acestea să nu modifice regimul comercial prevăzut de prezentul acord.

(2) În cursul perioadelor de tranziție menționate la articolul 21, prezentul acord nu aduce atingere punerii în aplicare a regimurilor preferențiale specifice ce reglementează circulația mărfurilor, care fie au fost prevăzute de acordurile frontaliere încheiate anterior între unul sau mai multe state membre şi Serbia şi Muntenegru, fie rezultă din acordurile bilaterale menționate în titlul III încheiate de Muntenegru în vederea promovării comerțului regional.

(3) Consultările dintre părți cu privire la acordurile menționate la alineatele (1) şi (2) din prezentul articol şi, atunci când se solicită acest lucru, cu privire la alte probleme importante care au legătură cu politicile comerciale ale fiecăreia aplicate în relațiile cu țări terțe au loc în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere. Astfel de consultări se desfăşoară în special în cazul aderării la Comunitate a unei țări terțe, în vederea asigurării faptului că se ține seama de interesele reciproce ale Comunității şi ale Muntenegrului prevăzute de prezentul acord.

Articolul 40
Dumping şi subvenţii

(1) Niciuna dintre dispoziţiile prezentului acord nu împiedică vreuna dintre părţi să demareze acţiuni de apărare a comerţului în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol şi cu articolul 41.

(2) În cazul în care una dintre părţi constată existenţa unor practici de dumping şi/sau subvenţionare compensatorie în comerţul cu cealaltă, partea în cauză poate lua măsuri corespunzătoare de combatere a practicilor respective, în conformitate cu Acordul OMC privind punerea în aplicare a articolului VI din GATT 1994 sau cu Acordul OMC privind subvenţiile şi măsurile compensatorii şi cu legislaţia naţională pertinentă.

Articolul 41
Clauza de salvgardare

(1) Dispoziţiile articolului XIX din GATT 1994 şi Acordul OMC privind măsurile de salvgardare sunt aplicabile între părţi.

(2) Sub rezerva dispoziţiilor alineatului (1) al prezentului articol, atunci când vreun produs al uneia dintre părţi este importat pe teritoriul celeilalte părţi în cantităţi majorate în aşa măsură şi importate în astfel de condiţii încât cauzează sau riscă să cauzeze:

– un prejudiciu grav ramurii industriei naţionale de produse similare sau direct concurente pe teritoriul părţii importatoare sau

– perturbări grave în orice sector al economiei sau dificultăţi care ar putea determina deteriorarea gravă a situaţiei economice a unei regiuni a părţii importatoare,

aceasta din urmă poate lua măsuri de salvgardare bilaterale corespunzătoare în condiţiile şi în conformitate cu procedurile prevăzute la prezentul articol.

(3) Măsurile de salvgardare bilaterale luate în privinţa importurilor provenite de la cealaltă parte nu depăşesc ceea ce este necesar pentru a remedia problemele definite la alineatul (2) care au apărut ca urmare a aplicării prezentului acord. Măsura de salvgardare adoptată ar putea consta în suspendarea majorării sau reducerii marjelor de preferinţă prevăzute de prezentul acord pentru produsul în cauză până la o limită maximă corespunzătoare taxei de bază menţionate la articolul 18 alineatul (4) literele (a) şi (b) şi alineatul (5) pentru acelaşi produs. Astfel de măsuri conţin elemente clare care determină eliminarea lor treptată până cel târziu la sfârşitul perioadei stabilite, iar durata aplicării acestora nu depăşeşte 2 ani.

În circumstanţe cu totul excepţionale, durata aplicării măsurilor poate fi prelungită cu cel mult 2 ani. Nu poate fi aplicată nici o măsură de salvgardare bilaterală importului unui produs care a făcut deja obiectul unei astfel de măsuri, timp de cel puţin 4 ani de la data expirării măsurii respective.

(4) În cazurile menţionate la prezentul articol, înainte de a lua măsurile prevăzute de acesta sau în cazurile în care se aplică alineatul (5) litera (b) al prezentului articol,

Comunitatea, pe de o parte, sau Muntenegru, pe de altă parte, furnizează în cel mai scurt timp Consiliului de stabilizare şi asociere toate informaţiile relevante necesare unei analize în profunzime a situaţiei, în vederea găsirii unei soluţii acceptabile pentru părţile în cauză.

(5) La punerea în aplicare a alineatelor anterioare, se aplică următoarele dispoziţii:

(a) Problemele care rezultă din situaţia menţionată la prezentul articol se înaintează de îndată spre examinare Consiliului de stabilizare şi asociere, care poate lua orice decizii necesare pentru a pune capăt unor astfel de probleme.

În cazul în care Consiliul de stabilizare şi asociere sau partea exportatoare nu a luat o decizie care să pună capăt problemelor sau în cazul în care nu s-a găsit nicio altă soluţie satisfăcătoare în termen de 30 de zile de la înaintarea problemei Consiliului de stabilizare şi asociere, partea importatoare poate adopta măsurile adecvate pentru a remedia problema în conformitate cu prezentul articol. La alegerea măsurilor de salvgardare, trebuie acordată prioritate celor care perturbă cel mai puţin funcţionarea prezentului acord. Măsurile de salvgardare aplicate în conformitate cu articolul XIX din GATT 1994 şi cu Acordul OMC privind măsurile de salvgardare păstrează nivelul/marja de preferinţă acordat(ă) în temeiul prezentului acord.

(b) Atunci când circumstanţe excepţionale şi critice care impun luarea unor măsuri imediate fac imposibilă informarea sau examinarea prealabilă, după caz, partea în cauză poate, în situaţiile menţionate în prezentul articol, aplica măsurile provizorii necesare pentru a face faţă situaţiei şi informează de îndată cealaltă parte cu privire la aceasta.

Măsurile de salvgardare se notifică de îndată Consiliului de stabilizare şi asociere şi fac obiectul unor consultări periodice în cadrul acestuia, în special în vederea stabilirii unui calendar al eliminării acestora, de îndată ce circumstanţele o permit.

(6) În cazul în care Comunitatea, pe de o parte, sau Muntenegru, pe de altă parte, supune importurile de produse care pot provoca problemele menţionate în prezentul articol unei proceduri administrative care are drept scop furnizarea rapidă de informaţii privind evoluţia fluxurilor comerciale, partea în cauză informează cealaltă parte cu privire la aceasta.

Articolul 42
Clauza privind penuria de produse

(1) Atunci când respectarea dispoziţiilor prezentului titlu duce la:

(a) o penurie gravă sau un risc de penurie gravă de produse alimentare sau alte produse esenţiale pentru partea exportatoare; sau

(b) reexportul către o ţară terţă a unui produs care în partea exportatoare face obiectul unor restricţii cantitative la export sau al unor taxe vamale la export sau al unor măsuri sau taxe cu efect echivalent şi atunci când situaţiile menţionate anterior provoacă sau pot provoca probleme importante părţii exportatoare,

aceasta din urmă poate lua măsurile adecvate, în condițiile şi în conformitate cu procedurile prevăzute de prezentul articol.

(2) La alegerea măsurilor, trebuie acordată prioritate celor care perturbă cel mai puțin funcționarea regimului prevăzut de prezentul acord. Astfel de măsuri nu se aplică într-un mod care să constituie fie un mijloc de discriminare arbitrară sau care nu poate fi justificată, atunci când sunt menținute aceleaşi condiții, fie o restricție mascată a comerțului şi se elimină atunci când circumstanțele nu mai justifică menținerea lor.

(3) Înainte de a lua măsurile prevăzute la alineatul (1) al prezentului articol sau în cel mai scurt timp în cazurile în care se aplică alineatul (4) al prezentului articol, Comunitatea sau Muntenegru furnizează Consiliului de stabilizare şi asociere toate informațiile relevante, în vederea găsirii unei soluții acceptabile pentru părți. În cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere, părțile pot conveni asupra oricăror mijloace necesare pentru a pune capăt problemelor. În cazul în care nu se ajunge la un acord în termen de 30 de zile de la notificarea problemei către Consiliul de stabilizare şi asociere, partea exportatoare poate aplica măsuri privind exportul produsului în cauză, în temeiul prezentului articol.

(4) Atunci când circumstanțe excepționale şi critice care impun luarea unor măsuri imediate fac imposibilă informarea sau examinarea prealabilă, după caz, Comunitatea sau Muntenegru poate aplica măsurile provizorii necesare pentru a face față situației şi informează de îndată cealaltă parte cu privire la aceasta.

(5) Orice măsuri luate în temeiul prezentului articol se notifică de îndată Consiliului de stabilizare şi asociere şi fac obiectul unor consultări periodice în cadrul acestuia, în special în vederea stabilirii unui calendar al eliminării acestora, de îndată ce circumstanțele o permit.

Articolul 43
Monopolurile de stat

În ceea ce priveşte orice monopoluri de stat cu caracter comercial, Muntenegru se asigură că până la intrarea în vigoare a prezentului acord nu mai există nicio discriminare în ceea ce priveşte condițiile de aprovizionare şi de comercializare a mărfurilor între resortisanții statelor membre ai Uniunii Europene şi cei ai Muntenegrului.

Articolul 44
Reguli ale originii

Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul regulament, Protocolul nr. 3 stabileşte regulile originii pentru aplicarea dispozițiilor prezentului acord.

Articolul 45
Restricții autorizate

Prezentul acord nu împiedică aplicarea unor interdicții sau restricții la importurile, exporturile sau tranzitul mărfurilor, justificate din motive de moralitate publică, ordine publică sau securitate publică, DE: protecție a sănătății şi a vieții oamenilor şi animalelor sau de protecție a plantelor, DE: protecție a tezaurului național cu valoare artistică, istorică sau arheologică sau protecție a proprietății intelectuale, industriale şi comerciale şi nici a celor impuse de

normele privind aurul şi argintul. Cu toate acestea, astfel de interdicţii sau restricţii nu constituie un mijloc de discriminare arbitrară sau o restricţie mascată a comerţului dintre părţi.

Articolul 46
Lipsa cooperării administrative

(1) Părţile convin asupra importanţei cruciale a cooperării administrative pentru punerea în aplicare şi controlul tratamentului preferenţial acordat în temeiul prezentului titlu şi îşi reiterează angajamentul de a combate neregulile şi frauda în domeniul vamal şi în aspectele conexe.

(2) Atunci când una dintre părţi constată, pe baza unor informaţii obiective, lipsa cooperării administrative şi/sau nereguli sau fraudă în temeiul prezentului titlu, partea în cauză poate suspenda temporar tratamentul preferenţial aferent produsului (produselor) în cauză în conformitate cu prezentul articol.

(3) În sensul prezentului articol, prin lipsa cooperării administrative se înţelege, *inter alia*:

(a) nerespectarea repetată a obligaţiilor de a verifica originea produsului (produselor) în cauză;

(b) refuzul repetat sau întârzierea nejustificată în ceea ce priveşte efectuarea verificărilor ulterioare ale dovezii originii şi/sau comunicarea rezultatelor acestora;

(c) refuzul repetat sau întârzierea nejustificată în ceea ce priveşte obţinerea autorizaţiei de a realiza misiuni de cooperare administrativă pentru a verifica autenticitatea documentelor sau acurateţea informaţiilor necesare pentru acordarea tratamentului preferenţial în cauză.

În sensul prezentului articol, pot fi constatate nereguli sau fraudă, *inter alia*, atunci când are loc o creştere rapidă, fără o explicaţie satisfăcătoare, a importurilor de mărfuri care depăşesc nivelul obişnuit al capacităţii de producţie şi export a celeilalte părţi, corelată cu informaţii obiective privind nereguli sau fraudă.

(4) Aplicarea unei suspendări temporare face obiectul următoarelor condiţii:

(a) Partea care a constatat, pe baza unor informaţii obiective, lipsa cooperării administrative şi/sau nereguli sau fraudă notifică fără întârzieri nejustificate Comitetului de stabilizare şi asociere cu privire la constatările sale, furnizând informaţii obiective, şi lansează consultări în cadrul Comitetului de stabilizare şi asociere, pe baza tuturor informaţiilor relevante şi constatărilor obiective, în vederea găsirii unei soluţii acceptabile pentru ambele părţi.

(b) Atunci când părţile demarează consultări în cadrul Comitetului de stabilizare şi asociere, astfel cum se prevede mai sus, şi nu reuşesc să ajungă la o soluţie acceptabilă în termen de 3 luni de la efectuarea notificării, partea în cauză poate suspenda temporar tratamentul preferenţial acordat produsului (produselor) în cauză.

Suspendările temporare se notifică fără întârzieri nejustificate Comitetului de stabilizare şi asociere.

(c) Suspendările temporare efectuate în temeiul prezentul articol se limitează la ceea ce este necesar pentru a proteja interesele financiare ale părții în cauză. Acestea nu depăşesc o perioadă de şase luni, care poate fi reînnoită. Suspendările temporare se notifică de îndată ce sunt adoptate Comitetului de stabilizare şi asociere. Acestea fac obiectul unor consultări periodice în cadrul Comitetului de stabilizare şi asociere, în special pentru a li se pune capăt de îndată ce condițiile de aplicare nu mai sunt întrunite.

(5) Odată cu notificarea Comitetului de stabilizare şi asociere efectuată în temeiul alineatului 4 litera (a) al prezentului articol, partea în cauză ar trebui să publice în Jurnalul său Oficial o informare adresată importatorilor. În informarea către importatori ar trebui să se indice că în cazul produsului respectiv s-a constatat, pe baza unor informații obiective, lipsa cooperării administrative şi/sau nereguli sau fraudă.

Articolul 47

În cazul unei erori a autorității competente în ceea ce priveşte gestionarea adecvată a sistemului preferențial la export, în special în aplicarea dispozițiilor Protocolului nr. 3 la prezentul acord atunci când eroarea în cauză are consecințe asupra taxelor la import, partea contractantă care se confruntă cu astfel de consecințe poate solicita Consiliului de stabilizare şi asociere să examineze posibilitatea adoptării tuturor măsurilor adecvate în vederea rezolvării situației.

Articolul 48

Aplicarea prezentului acord nu aduce atingere aplicării dispozițiilor dreptului comunitar Insulelor Canare.

TITLUL V
CIRCULAȚIA LUCRĂTORILOR, DREPTUL DE STABILIRE, PRESTAREA DE SERVICII ŞI CIRCULAȚIA CAPITALURILOR

CAPITOLUL I
CIRCULAȚIA LUCRĂTORILOR

Articolul 49

(1) Sub rezerva condițiilor şi dispozițiilor aplicabile în fiecare stat membru:

– tratamentul acordat lucrătorilor care sunt resortisanți ai Muntenegrului şi care sunt angajați legal pe teritoriul unui stat membru nu face obiectul niciunei discriminări bazate pe naționalitate, în ceea ce priveşte condițiile de muncă, de remunerare sau de concediere, în comparație cu tratamentul acordat resortisanților statului membru în cauză;

– soțul/soția şi copiii unui lucrător angajat legal pe teritoriul unui stat membru, rezidenți legal în statul membru respectiv, cu excepția soțului/soției şi copiilor lucrătorilor sezonieri sau a celor care sunt angajați în temeiul acordurilor bilaterale în sensul articolului 50, cu excepția cazului în care acordurile respective prevăd altfel, au acces la piața muncii statului membru respectiv pe durata şederii profesionale autorizate a lucrătorului în cauză.

(2) Sub rezerva condițiilor şi modalităților aplicabile pe teritoriul său, Muntenegru acordă tratamentul menționat la alineatul (1) lucrătorilor care sunt resortisanți ai unui stat membru şi care sunt angajați legal pe teritoriul său, precum şi soțului/soției şi copiilor lucrătorilor în cauză, care sunt, de asemenea, rezidenți legal în Muntenegru.

Articolul 50

(1) Ținând seama de situația pieței muncii în statele membre, sub rezerva aplicării legislației acestora şi cu respectarea normelor în vigoare în respectivele state membre în ceea ce priveşte mobilitatea lucrătorilor:

– facilitățile existente de acces la locuri de muncă acordate de către statele membre lucrătorilor din Muntenegru în temeiul acordurilor bilaterale trebuie păstrate şi, în cazul în care este posibil, îmbunătățite;

– celelalte state membre examinează posibilitatea încheierii de acorduri similare.

(2) După 3 ani, Consiliul de stabilizare şi asociere examinează acordarea altor avantaje, inclusiv facilitarea accesului la formare profesională, în conformitate cu normele şi procedurile în vigoare în statele membre şi ținând seama de situația pieței muncii în statele membre şi în Comunitate.

Articolul 51

(1) Se adoptă norme de coordonare a sistemelor de securitate socială pentru lucrătorii care sunt resortisanți ai Muntenegrului şi sunt angajați legal pe teritoriul unui stat membru, precum şi membrilor familiilor acestora care sunt rezidenți legal în statul membru respectiv. În acest scop, dispozițiile enumerate în continuare sunt instituite printr-o decizie a Consiliului de stabilizare şi asociere, care nu aduce atingere niciunui drept sau obligații care decurge din acordurile bilaterale, atunci când aceste acorduri prevăd un tratament mai favorabil:

– toate perioadele de asigurare, de angajare în muncă sau de rezidență încheiate de lucrătorii respectivi în diversele state membre sunt cumulate la calcularea pensiilor şi anuităților pentru limită de vârstă, de invaliditate şi de urmaş, precum şi în scopul asigurării de sănătate pentru lucrătorii respectivi şi membrii familiilor lor;

– orice pensii sau anuități pentru limită de vârstă, de urmaş, în caz de accidente de muncă sau de boală profesională ori de invaliditate cauzată de acestea, cu excepția prestațiilor necontributive, pot fi transferate în mod liber la rata aplicată în temeiul legislației statului sau statelor membre debitoare;

– lucrătorii în cauză beneficiază de alocații familiale pentru membrii familiilor lor, astfel cum se menționează anterior.

(2) Muntenegru acordă lucrătorilor care sunt resortisanți ai unui stat membru şi sunt angajați legal pe teritoriul său, precum şi membrilor familiilor acestora care sunt rezidenți legal pe teritoriul său, un tratament similar celui menționat la alineatul (1) a doua şi a treia liniuță.

CAPITOLUL II
STABILIREA

Articolul 52

Definiție

În sensul prezentului acord:

(a) „societate din Comunitate” sau „societate din Muntenegru” desemnează o societate constituită în conformitate cu legislația unui stat membru sau a Muntenegrului şi care are sediul social, administrația centrală sau sediul principal pe teritoriul Comunității sau, respectiv, pe cel al Muntenegrului. Cu toate acestea, în cazul în care societatea, constituită în conformitate cu legislația unui stat membru sau a Muntenegrului, nu are decât sediul social pe teritoriul Comunității sau al Muntenegrului, ea este considerată o societate din Comunitate sau din Muntenegru în cazul în care activitățile sale au o legătură efectivă şi continuă cu economia unuia dintre statele membre sau a Muntenegrului;

(b) „filiala” unei întreprinderi desemnează o societate controlată efectiv de prima societate;

(c) „sucursala” unei întreprinderi desemnează o instituție care nu are personalitate juridică şi care aparent funcționează permanent, precum extensia unei societăți-mamă, are propria conducere şi dotarea materială necesară pentru a negocia afaceri cu terți astfel încât aceştia din urmă, deşi cunosc faptul că, dacă va fi necesar, va exista o legătură juridică între sucursală şi societatea-mamă, al cărei sediu este în străinătate, nu sunt obligate să trateze direct cu aceasta, ci pot efectua tranzacții comerciale la instituția care reprezintă extensia;

(d) „drept de stabilire”:

(i) în ceea ce priveşte resortisanții, desemnează dreptul de a exercita activități economice în calitate de lucrători independenți şi de a înființa întreprinderi, în special societăți, pe care le controlează efectiv. Calitatea resortisanților de lucrători care desfăşoară o activitate independentă şi activitățile economice desfăşurate de către aceştia nu le conferă dreptul

de a căuta sau de a accepta un loc de muncă pe piața muncii şi nici dreptul de acces pe piața muncii unei alte părți. Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică persoanelor care nu sunt exclusiv lucrători care desfăşoară activități independente;

(ii) în ceea ce priveşte întreprinderile din Comunitate sau Muntenegru, desemnează dreptul de a exercita activități economice prin înființarea de filiale şi de sucursale în Muntenegru sau, respectiv, în Comunitate;

(e) „activități" desemnează desfăşurarea unor activități economice;

(f) „activități economice" desemnează, în principiu, activitățile cu caracter industrial, comercial şi profesional, precum şi activitățile artizanale;

(g) „resortisant al Comunității" şi „resortisant al Muntenegrului" desemnează o persoană fizică ce este resortisant al unuia dintre statele membre sau, respectiv, al Muntenegrului;

(h) în ceea ce priveşte transportul maritim internațional, inclusiv operațiunile de transport intermodal care includ o zonă maritimă, resortisanții statelor membre sau ai Muntenegrului stabiliți în afara Comunității sau, respectiv, în afara Muntenegrului, precum şi companiile maritime stabilite în afara Comunității sau în afara Muntenegrului şi controlate de resortisanții unui stat membru sau ai Muntenegrului beneficiază, de asemenea, de dispozițiile prezentului capitol şi de cele ale capitolului III în cazul în care navele lor sunt înmatriculate în statul membru respectiv sau în Muntenegru, în conformitate cu legislația statului respectiv;

(i) „servicii financiare" desemnează activitățile descrise în anexa VI. Consiliul de stabilizare şi asociere poate extinde sau modifica domeniul de aplicare al anexei menționate anterior.

Articolul 53

(1) Muntenegru facilitează desfăşurarea pe teritoriul său a unor activități de către întreprinderi sau resortisanți ai Comunității. În acest scop, de la intrarea în vigoare a prezentului acord, Muntenegru acordă:

(i) în ceea ce priveşte stabilirea întreprinderilor din Comunitate pe teritoriul Muntenegrului, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor întreprinderi sau oricărei întreprinderi din țări terțe, în cazul în care acesta din urmă este mai avantajos;

(ii) în ceea ce priveşte activitatea filialelor şi a sucursalelor întreprinderilor din Comunitate pe teritoriul Muntenegrului, odată stabilite pe teritoriul său, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor întreprinderi şi sucursale sau oricărei filiale şi sucursale a oricărei întreprinderi din țări terțe, în cazul în care acesta din urmă este mai avantajos.

(2) De la intrarea în vigoare a prezentului acord, Comunitatea şi statele sale membre acordă:

(i) în ceea ce privește stabilirea întreprinderilor din Muntenegru, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat de către statele membre propriilor întreprinderi sau oricărei întreprinderi din orice țară terță, în cazul în care acesta din urmă este mai avantajos;

(ii) în ceea ce privește activitatea filialelor și a sucursalelor întreprinderilor din Muntenegru stabilite pe teritoriul său, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat de către statele membre propriilor întreprinderi și filialelor acestora sau oricărei filiale și sucursale a oricărei întreprinderi din țări terțe stabilite pe teritoriul lor, în cazul în care acesta din urmă este mai avantajos.

(3) Părțile nu adoptă nicio reglementare sau măsură nouă care să introducă o discriminare în ceea ce privește stabilirea întreprinderilor oricăreia dintre părți pe teritoriul lor sau în ceea ce privește activitatea lor, odată stabilite, în comparație cu propriile întreprinderi.

(4) La patru ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, Consiliul de stabilizare și asociere stabilește modalitățile de extindere a dispozițiilor menționate anterior la dreptul de stabilire al resortisanților Comunității și celor ai Muntenegrului, conferindu-le acestora dreptul de a exercita activități economice în calitate de lucrători care desfășoară activități independente.

(5) Fără a aduce atingere dispozițiilor prezentului articol:

(a) de la intrarea în vigoare a prezentului acord, filialele și sucursalele întreprinderilor din Comunitate au dreptul de a utiliza și închiria bunuri imobile în Muntenegru;

(b) de la intrarea în vigoare a prezentului acord, filialele și sucursalele întreprinderilor din Comunitate au, de asemenea, dreptul de a dobândi și a se bucura de drepturi de proprietate asupra bunurilor imobile la fel ca întreprinderile din Muntenegru și, în ceea ce privește bunurile publice sau de interes comun, au aceleași drepturi de care se bucură întreprinderile din Muntenegru, atunci când drepturile respective sunt necesare pentru exercitarea activităților economice pentru care au fost înființate întreprinderile în cauză.

Articolul 54

(1) Sub rezerva dispozițiilor articolului 56, cu excepția serviciilor financiare descrise în anexa VI, părțile pot reglementa stabilirea și activitatea întreprinderilor și a resortisanților pe teritoriul lor, cu condiția ca respectivele reglementări să nu discrimineze întreprinderi și resortisanți ai celeilalte părți în comparație cu propriile întreprinderi și resortisanți.

(2) În ceea ce privește serviciile financiare, fără a aduce atingere oricărei alte dispoziții a prezentului acord, părțile nu sunt împiedicate să adopte măsuri prudențiale, inclusiv pentru a proteja investitorii, depunătorii, asigurații sau persoanele cărora li se datorează drepturi cu caracter fiduciar de către un furnizor de servicii financiare sau pentru a asigura integritatea și stabilitatea sistemului financiar. Nu se recurge la astfel de măsuri ca mijloc de a eluda obligațiile care incumbă uneia dintre părți în temeiul prezentului acord.

(3) Nicio dispoziție a prezentului acord nu se interpretează ca impunând uneia dintre părți divulgarea de informații referitoare la afacerile şi la conturile unor clienți individuali sau orice informații confidențiale sau protejate deținute de organismele publice.

Articolul 55

(1) Fără a aduce atingere vreunei dispoziții contrare a Acordului multilateral privind stabilirea unui spațiu aerian comun european (ECAA), dispozițiile prezentului capitol nu se aplică serviciilor de transport aerian, serviciilor de transport pe căile navigabile interioare şi serviciilor de cabotaj maritim.

(2) Consiliul de stabilizare şi asociere poate face recomandări de îmbunătățire a dreptului de stabilire şi desfăşurare de activități în domeniile reglementate de alineatul (1).

Articolul 56

(1) Dispozițiile articolelor 53 şi 54 nu împiedică aplicarea, de către oricare dintre părți, a unor norme specifice privind stabilirea şi activitatea, pe teritoriul său, a sucursalelor societăților aparținând celeilalte părți, care nu au fost constituite pe teritoriul primei părți, norme justificate de diferențele juridice sau tehnice existente între aceste sucursale şi sucursalele societăților constituite pe teritoriul său sau, în ceea ce priveşte serviciile financiare, justificate de rațiuni prudențiale.

(2) Diferența de tratament nu depăşeşte ceea ce este strict necesar ca urmare a acestor diferențe juridice sau tehnice sau, în ceea ce priveşte serviciile financiare, din rațiuni prudențiale.

Articolul 57

Pentru a facilita accesul resortisanților Comunității şi ai Republicii Muntenegru la activitățile profesionale reglementate şi exercitarea acestora în Muntenegru şi, respectiv, în Comunitate, Consiliul de stabilizare şi asociere examinează măsurile necesare pentru recunoaşterea reciprocă a calificărilor. Acesta poate adopta toate măsurile care sunt necesare în acest scop.

Articolul 58

(1) O societate din Comunitate sau o societate din Muntenegru stabilită pe teritoriul Republicii Muntenegru sau, respectiv, pe teritoriul Comunității, are dreptul de a angaja sau de a dispune angajarea de către una dintre filialele sau sucursalele sale, în conformitate cu legislația în vigoare în țara gazdă de stabilire, pe teritoriul Republicii Muntenegrului sau, respectiv, al Comunității, a resortisanților statelor membre ale Comunității sau ai Muntenegrului, cu condiția ca persoanele în cauză să facă parte din personalul-cheie definit la alineatul (2) şi să fie angajate exclusiv de către societățile respective, de către filialele sau sucursalele acestora. Permisele de şedere şi de muncă pentru aceste persoane sunt valabile strict pe perioada angajării.

(2) Personalul-cheie al societăților menționate anterior, denumite în continuare „organizații”, este format din „persoane transferate în cadrul aceleiaşi întreprinderi”, astfel cum sunt definite la litera (c), şi care aparțin categoriilor descrise în continuare, cu condiția ca organizația să aibă personalitate juridică şi ca persoanele în cauză să fi

fost angajate de organizația în cauză sau să fi fost parteneri ai acesteia (în altă calitate decât cea de acționari majoritari) timp de cel puțin un an înaintea transferului respectiv:

(a) cadre de conducere superioare ale unei organizații, responsabile în principal de gestionarea acesteia sub controlul sau conducerea generală a consiliului de administrație sau a acționarilor sau a echivalentului acestora, ale căror atribuții includ:

– conducerea organizației, a unui departament sau a unei secțiuni a acesteia;

– supravegherea şi controlul activității desfăşurate de către ceilalți membri ai personalului care exercită funcții de supraveghere, tehnice sau administrative;

– angajarea şi concedierea sau recomandarea angajării sau concedierii personalului, ori dispunerea altor măsuri privind personalul în temeiul competențelor care le sunt conferite;

(b) persoane care lucrează într-o organizație şi posedă competențe excepționale, esențiale pentru activitatea, echipamentele de cercetare, tehnologiile sau gestionarea acesteia. Evaluarea acestor competențe poate reflecta, pe lângă cunoştințele specifice organizației, un nivel înalt de calificare pentru un anumit tip de muncă sau de activitate care necesită cunoştințe tehnice specifice, inclusiv practicarea unei profesii autorizate;

(c) o „persoană transferată în cadrul aceleiaşi întreprinderi” se definește ca o persoană fizică care lucrează într-o organizație de pe teritoriul uneia dintre părți şi care este transferată temporar, în vederea exercitării de activități economice, pe teritoriul celeilalte părți; organizația în cauză trebuie să aibă sediul principal pe teritoriul uneia dintre părți, iar transferul trebuie să se efectueze către o unitate a organizației respective (filială, sucursală), care desfăşoară efectiv activități economice similare pe teritoriul celeilalte părți.

(3) Intrarea şi prezența temporară a resortisanților Muntenegrului şi a resortisanților Comunității pe teritoriul Comunității, respectiv al Muntenegrului, sunt autorizate atunci când reprezentanții în cauză ai societăților sunt cadre de conducere superioare, astfel cum sunt definite la alineatul (2) litera (a), şi când sunt însărcinați să înființeze o filială sau o sucursală comunitară a unei societăți din Muntenegru sau o filială sau o sucursală în Muntenegru a unei societăți din Comunitate, într-un stat membru sau, respectiv, în Republica Muntenegru, cu condiția ca:

– aceşti reprezentanți să nu fie implicați în activități de vânzare directă sau de furnizare de servicii şi să nu fie remunerați dintr-o sursă situată pe teritoriul gazdă al unității; şi

– societatea să aibă sediul principal în afara Comunității sau, respectiv, a Muntenegrului şi să nu aibă alți reprezentanți, birouri, filiale sau sucursale în statul membru în cauză sau, respectiv, în Muntenegru.

CAPITOLUL III
PRESTAREA DE SERVICII

Articolul 59

(1) Comunitatea şi Republica Muntenegru se angajează, în conformitate cu dispoziţiile următoare, să adopte măsurile necesare pentru a permite, în mod progresiv, prestarea de servicii de către societăţile comunitare, din Muntenegru sau de către resortisanţii Comunităţii sau ai Muntenegrului care sunt stabiliţi pe teritoriul celeilalte părţi, alta decât cea în care se află destinatarul serviciilor.

(2) În paralel cu procesul de liberalizare menţionat la alineatul (1), părţile autorizează circulaţia temporară a persoanelor fizice care prestează servicii sau care sunt angajate de către un prestator de servicii ca personal de bază în sensul articolului 58, inclusiv a persoanelor fizice care reprezintă o societate comunitară sau din Muntenegru sau un resortisant al Comunităţii sau al Muntenegrului şi care doresc să intre temporar pe teritoriu pentru a negocia vânzarea de servicii sau pentru a încheia acorduri de vânzare de servicii pentru prestatorul respectiv, cu condiţia ca respectivii reprezentanţi să nu fie implicaţi ei înşişi în vânzări directe către publicul larg sau să furnizeze ei înşişi servicii.

(3) După 4 ani, Consiliul de stabilizare şi de asociere adoptă măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare progresivă a dispoziţiilor alineatului (1). Trebuie să se ţină seama de progresele înregistrate de părţi în procesul de apropiere a legislaţiilor lor.

Articolul 60

(1) Părţile nu adoptă nicio măsură şi nu iniţiază nicio acţiune care ar putea face condiţiile în care pot fi prestate servicii de către resortisanţii sau de către societăţile din Comunitate sau din Muntenegru, stabilite pe teritoriul unei părţi, alta decât cea în care se află destinatarul serviciilor, semnificativ mai restrictive decât cele existente în ziua precedentă intrării în vigoare a prezentului acord.

(2) În cazul în care una dintre părţi consideră că măsurile adoptate de cealaltă parte după intrarea în vigoare a prezentului acord conduc la o situaţie semnificativ mai restrictivă în ceea ce priveşte prestarea de servicii decât cea existentă la data intrării în vigoare a prezentului acord, cea dintâi parte poate solicita celeilalte părţi să iniţieze consultări.

Articolul 61

În ceea ce priveşte prestarea de servicii de transport între Comunitate şi Muntenegru, se aplică următoarele dispoziţii:

(1) În ceea ce priveşte transporturile terestre, Protocolul nr. 4 stabileşte normele aplicabile relaţiilor dintre părţi pentru a asigura, în special, libertatea de tranzit în traficul rutier pe teritoriul Muntenegrului şi al întregii Comunităţi, aplicarea efectivă a principiului nediscriminării şi armonizarea progresivă a legislaţiei Muntenegrului în domeniul transporturilor cu cea a Comunităţii.

(2) În ceea ce priveşte transporturile maritime internaţionale, părţile se angajează să aplice efectiv principiul accesului liber pe pieţele şi la schimburile maritime internaţionale pe o bază comercială şi să respecte obligaţiile internaţionale şi europene în domeniul standardelor de siguranţă, securitate şi mediu.

Părţile îşi afirmă adeziunea la principiul liberei concurenţe ca trăsătură esenţială a transporturilor maritime internaţionale.

(3) În aplicarea principiilor de la alineatul (2), părţile:

(a) nu introduc clauze de partajare a încărcăturii în acordurile bilaterale viitoare cu ţările terţe;

(b) abolesc, la intrarea în vigoare a prezentului acord, toate măsurile unilaterale şi obstacolele administrative, tehnice şi de altă natură care ar putea avea efecte restrictive sau discriminatorii asupra libertăţii de a presta servicii în domeniul transporturilor maritime internaţionale;

(c) acordă, *inter alia*, navelor exploatate de către resortisanţii sau societăţile celeilalte părţi un tratament care nu este mai puţin favorabil decât cel acordat propriilor lor nave, în ceea ce priveşte accesul la porturile deschise comerţului internaţional, utilizarea infrastructurilor şi a serviciilor maritime auxiliare ale porturilor respective, precum şi în ceea ce priveşte taxele şi impunerile, facilităţile vamale, alocarea danelor de acostare şi instalaţiile de încărcare şi descărcare;

(4) Pentru a asigura o dezvoltare coordonată şi o liberalizare progresivă a transporturilor între părţi, adaptate la nevoile lor comerciale reciproce, condiţiile de acces reciproc pe piaţa transporturilor aeriene sunt reglementate de Acordul multilateral privind instituirea unui spaţiu aerian comun european (SACE).

(5) Înainte de încheierea acordului menţionat la alineatul (4), părţile nu iau nicio măsură şi nu iniţiază nicio acţiune mai restrictivă sau mai discriminatorie decât cele existente anterior intrării în vigoare a prezentului acord.

(6) Muntenegru îşi adaptează legislaţia, inclusiv normele administrative, tehnice şi de altă natură, la legislaţia comunitară existentă în orice moment în domeniul transporturilor aeriene, maritime, terestre şi pe căile navigabile interioare, în măsura în care acest lucru contribuie la liberalizarea pieţelor, facilitează accesul reciproc al părţilor pe pieţele respective şi circulaţia pasagerilor şi a mărfurilor.

(7) Pe măsură ce părţile înregistrează progrese în realizarea obiectivelor prezentului capitol, Consiliul de stabilizare şi asociere examinează mijloacele prin care pot fi create condiţiile necesare pentru îmbunătăţirea libertăţii de a presta servicii în domeniul transporturilor aeriene, terestre şi pe căile navigabile interioare.

CAPITOLUL IV
PLĂȚILE CURENTE ŞI CIRCULAȚIA CAPITALURILOR

Articolul 62

Părțile se angajează să autorizeze, într-o monedă liber convertibilă, în conformitate cu articolul VIII din statutul Fondului Monetar Internațional, toate plățile şi transferurile din contul curent al balanței de plăți între Comunitate şi Muntenegru.

Articolul 63

(1) În ceea ce priveşte tranzacțiile aferente contului de capital şi contului financiar din balanța de plăți, părțile asigură, de la intrarea în vigoare a prezentului acord, libera circulație a capitalurilor în ceea ce priveşte investițiile directe efectuate în societăți constituite în conformitate cu legislația țării gazdă şi investițiilor efectuate în conformitate cu dispozițiile capitolului II din titlul V, precum şi lichidarea sau repatrierea acestor investiții şi a oricărui beneficiu care rezultă din ele.

(2) În ceea ce priveşte tranzacțiile aferente contului de capital şi contului financiar din balanța de plăți, părțile asigură, de la intrarea în vigoare a prezentului acord, libera circulație a capitalurilor în ceea ce priveşte creditele legate de tranzacții comerciale sau în ceea ce priveşte prestarea de servicii la care participă un rezident al uneia dintre părți, precum şi în ceea ce priveşte împrumuturile şi creditele financiare cu scadența mai mare de un an.

(3) Muntenegru acordă, de la intrarea în vigoare a prezentului acord, tratament național resortisanților UE care achiziționează bunuri imobiliare pe teritoriul său.

(4) Comunitatea şi Muntenegru asigură, de asemenea, de la intrarea în vigoare a prezentului acord, libera circulație a capitalurilor în ceea ce priveşte investițiile de portofoliu, împrumuturile şi creditele financiare cu scadența mai mică de un an.

(5) Fără a aduce atingere alineatului (1), părțile nu introduc noi restricții cu privire la circulația capitalurilor şi la plățile curente între rezidenții Comunității şi ai Muntenegrului şi nu fac aranjamentele existente mai restrictive.

(6) Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 62 şi ale prezentului articol, atunci când, în circumstanțe excepționale, circulația capitalurilor între Comunitate şi Muntenegru cauzează sau amenință să cauzeze dificultăți semnificative în ceea ce priveşte funcționarea politicii cursurilor de schimb sau a politicii monetare a Comunității sau a Muntenegrului, Comunitatea şi, respectiv, Muntenegru pot adopta măsuri de salvgardare împotriva circulației capitalurilor între Comunitate şi Muntenegru pentru o perioadă de cel mult şase luni, cu condiția ca măsurile în cauză să fie absolut necesare.

(7) Niciuna dintre dispozițiile anterioare nu aduce atingere drepturilor operatorilor economici ai părților de a beneficia de un tratament mai favorabil care ar putea fi

prevăzut în cadrul unui acord bilateral sau multilateral existent care implică părțile la prezentul acord.

(8) Părțile se consultă în vederea facilitării circulației capitalurilor între Comunitate şi Muntenegru, promovând în acest fel obiectivele prezentului acord.

Articolul 64

(1) În cursul primului an de la data intrării în vigoare a prezentului acord, Comunitatea şi Muntenegru adoptă măsuri care permit crearea condițiilor necesare pentru aplicarea progresivă a normelor comunitare privind libera circulație a capitalurilor.

(2) Până la sfârşitul celui de-al **doilea** an de la data intrării în vigoare a prezentului acord, Consiliul de stabilizare şi asociere stabileşte modalitățile de aplicare integrală a normelor comunitare privind circulația capitalurilor în Muntenegru.

CAPITOLUL V
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 65

(1) Dispozițiile prezentului titlu se aplică sub rezerva limitărilor justificate de motive de ordine publică, de siguranță publică sau de sănătate publică.

(2) Acestea nu se aplică activităților care, pe teritoriul oricăreia dintre părți, sunt legate, chiar şi ocazional, de exercițiul autorității publice.

Articolul 66

În sensul prezentului titlu, nicio dispoziție a prezentului acord nu împiedică aplicarea de către părți a actelor cu putere de lege şi a actelor administrative naționale privind intrarea, şederea, angajarea, condițiile de muncă, stabilirea persoanelor fizice şi prestarea de servicii, în special în măsura în care este vizată acordarea, reînnoirea sau refuzarea acordării unui permis de şedere, cu condiția ca aceste măsuri să nu fie aplicate astfel încât să anuleze sau să compromită avantajele care îi revin uneia dintre părți în temeiul unei dispoziții specifice a prezentului acord. Prezenta dispoziție nu aduce atingere aplicării articolului 65.

Articolul 67

Societățile controlate şi deținute exclusiv în comun de societăți sau de resortisanți ai Muntenegrului şi de societăți sau de resortisanți ai Comunității sunt, de asemenea, reglementate de dispozițiile prezentul titlu.

Articolul 68

(1) Tratamentul în baza clauzei națiunii celei mai favorizate, acordat în conformitate cu dispozițiile prezentului titlu, nu se aplică avantajelor fiscale pe care părțile le acordă sau le vor acorda în viitor pe baza acordurilor care urmăresc să evite dubla impunere sau pe baza altor dispoziții fiscale.

(2) Nicio dispoziție a prezentului titlu nu se interpretează ca împiedicând adoptarea sau aplicarea de către părți a oricărei măsuri care urmăreşte să evite evaziunea fiscală în temeiul dispozițiilor fiscale ale acordurilor destinate să evite dubla impunere, al altor dispoziții fiscale sau al legislației fiscale naționale.

(3) Nicio dispoziție a prezentului titlu nu se interpretează ca împiedicând statele membre sau Muntenegru, în aplicarea dispozițiilor relevante ale legislației lor fiscale, să facă o distincție între contribuabilii care nu se află în situații identice, în special în ceea ce priveşte locul lor de reşedință.

Articolul 69

(1) Părțile evită, în măsura posibilului, să adopte impunerea unor măsuri restrictive, inclusiv a unor măsuri privind importurile, pentru a rezolva problemele balanței de plăți. În cazul adoptării unor astfel de măsuri, partea care a luat măsurile respective prezintă celeilalte părți, în cel mai scurt timp, un calendar de eliminare a acestora.

(2) Atunci când unul sau mai multe state membre sau Muntenegru se confruntă sau există un risc iminent să se confrunte cu dificultăți grave în ceea ce priveşte balanța de plăți, Comunitatea şi Muntenegru pot, în conformitate cu condițiile prevăzute de Acordul OMC, să adopte, pe o perioadă limitată, măsuri restrictive, inclusiv măsuri privind importurile, care nu pot depăşi ceea ce este strict necesar pentru a remedia situația balanței de plăți. Comunitatea şi Muntenegru informează de îndată cealaltă parte.

(3) Nu pot fi aplicate măsuri restrictive transferurilor legate de investiții, în special de repatriere a sumelor investite sau reinvestite şi nici veniturilor de orice tip generate de acestea.

Articolul 70

Dispozițiile prezentului titlu sunt adaptate progresiv, în special ținându-se seama de cerințele care decurg din articolul V din Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS).

Articolul 71

Dispozițiile prezentului acord nu împiedică aplicarea, de către oricare dintre părți, a măsurilor necesare pentru a preveni eludarea, prin intermediul dispozițiilor prezentului acord, a măsurilor pe care le-a adoptat în ceea ce priveşte accesul țărilor terțe pe piața sa.

TITLUL VI
APROPIEREA LEGISLAȚIILOR, APLICAREA LEGISLAȚIEI ŞI REGULILE ÎN MATERIE DE CONCURENȚĂ

Articolul 72

(1) Părțile recunosc importanța apropierii legislației în vigoare în Muntenegru cu cea comunitară, precum şi a punerii sale efective în aplicare. Muntenegru veghează ca legislația sa, actuală şi viitoare, să fie armonizată în mod progresiv cu *acquis*-ul comunitar. Muntenegru se va asigura că legislația sa, actuală şi viitoare, va fi pusă în aplicare şi respectarea sa va fi asigurată în mod corespunzător.

(2) Această apropiere va începe la data semnării acordului şi se va extinde progresiv la toate elementele *acquis*-ului comunitar menționate în prezentul acord până la încheierea perioadei de tranziție definite la articolul 8 din prezentul acord.

(3) Apropierea se va concentra, într-o etapă inițială, asupra elementelor esențiale ale *acquis*-ului pieței interne, inclusiv asupra legislației din sectorul financiar, asupra domeniului justiției, libertății şi securității, precum şi asupra aspectelor legate de comerț. Într-o etapă ulterioară, Muntenegru se va concentra asupra celorlalte părți ale *acquis*-ului.

Apropierea legislativă va fi realizată pe baza unui program care va fi convenit de Comisia Comunităților Europene şi Muntenegru.

(4) Muntenegru urmează să definească, de asemenea, de comun acord cu Comisia Comunităților Europene, modalitățile de monitorizare a modului în care este realizată apropierea legislativă şi acțiunile care trebuie întreprinse pentru a asigura respectarea legislației respective.

Articolul 73
Concurența şi alte dispoziții economice

(1) Sunt incompatibile cu buna funcționare a prezentului acord, în măsura în care pot afecta schimburile comerciale dintre Comunitate şi Muntenegru:

(i) toate acordurile dintre întreprinderi, toate deciziile asociațiilor de întreprinderi şi toate practicile concertate între întreprinderi care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restricționarea sau denaturarea concurenței;

(ii) abuzul de poziție dominantă de către una sau mai multe întreprinderi pe întregul teritoriu al Comunității sau al Muntenegrului sau asupra unei părți importante a acestuia;

(iii) orice ajutoare de stat care denaturează sau ameninţă să denatureze concurenţa prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a anumitor produse.

(2) Orice practici contrare prezentului articol sunt evaluate pe baza criteriilor care decurg din aplicarea regulilor de concurenţă aplicabile în Comunitate, în special a celor prevăzute la articolele 81, 82, 86 şi 87 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene, şi a instrumentelor de interpretare adoptate de instituţiile comunitare.

(3) Părţile se asigură că unui organism public independent din punct de vedere funcţional îi sunt încredinţate competenţele necesare pentru aplicarea integrală a alineatului (1) punctele (i) şi (ii) al prezentului articol, în ceea ce priveşte întreprinderile private şi publice şi întreprinderile cărora li s-au acordat drepturi speciale.

(4) Muntenegru instituie un organism public independent din punct de vedere funcţional căruia îi sunt încredinţate competenţele necesare pentru aplicarea integrală a alineatului (1) punctul (iii), în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentului acord. Această autoritate are, *inter alia*, competenţa de a autoriza sisteme de ajutoare de stat şi acordarea unor ajutoare individuale, în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol, şi de a dispune recuperarea ajutoarelor de stat acordate ilegal.

(5) Comunitatea, pe de o parte, şi Muntenegru, pe de altă parte, asigură transparenţa în domeniul ajutoarelor de stat, *inter alia* furnizând celorlalte părţi un raport anual periodic sau un alt document echivalent, în conformitate cu metodologia şi prezentarea sondajului comunitar privind ajutorul de stat. La cererea uneia dintre părţi, cealaltă parte furnizează informaţii privind anumite cazuri concrete particulare de ajutoare de stat.

(6) Muntenegru întocmeşte un inventar complet al sistemelor de ajutor instituite înainte de înfiinţarea organismului menţionat la alineatul (4) şi aliniază aceste sisteme de ajutor la criteriile menţionate la alineatul (2) al prezentului articol, în termen de ce mult patru ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

(7) (a) În sensul aplicării dispoziţiilor alineatului (1) punctul (iii), părţile convin ca, în primii cinci ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord, orice ajutoare de stat acordate de Muntenegru să fie evaluate luând în considerare faptul că Muntenegru este considerat o zonă identică cu zonele Comunităţii descrise la articolul 87 alineatul (3) litera (a) din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene.

(b) În termen de patru ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, Muntenegru transmite Comisiei Comunităţilor Europene datele sale privind PIB-ul pe cap de locuitor, armonizate la nivelul NUTS II. Organismul menţionat la alineatul (4) şi Comisia Comunităţilor Europene evaluează apoi în comun eligibilitatea regiunilor Muntenegrului, precum şi intensităţile maxime ale ajutorului pentru aceste regiuni, în vederea elaborării hărţii ajutoarelor regionale pe baza orientărilor comunitare în domeniu.

(8) După caz, Protocolul nr. 5 stabileşte regulile privind ajutorul de stat în industria metalurgică. Acest protocol stabileşte regulile care se aplică în cazul acordării de ajutoare de restructurare industriei metalurgice. Subliniază, de asemenea, caracterul

excepțional al acestor ajutoare şi faptul că ajutoarele vor fi limitate în timp şi vor fi legate de reduceri ale capacității în cadrul programelor de fezabilitate.

(9) În ceea ce priveşte produsele menționate în capitolul II din titlul IV:

- alineatul (1) punctul (iii) nu se aplică;

- orice practici contrare alineatului (1) punctul (i) sunt evaluate în conformitate cu criteriile stabilite de către Comunitate în temeiul articolelor 36 şi 37 din Tratatul de instituire a Comunității Europene şi al instrumentelor comunitare specifice adoptate în temeiul acestora.

(10) În cazul în care una dintre părți consideră că o anumită practică este incompatibilă cu dispozițiile alineatului (1), aceasta poate adopta măsurile necesare după consultări în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere sau după treizeci de zile lucrătoare de la data transmiterii către Consiliu a cererii de consultare. Nicio dispoziție a prezentului articol nu aduce atingere sau nu afectează în vreun fel adoptarea, de către Comunitate sau Muntenegru, a unor măsuri compensatorii în conformitate cu articolele corespunzătoare din Acordul GATT 1994 şi din Acordul OMC privind subvențiile şi măsurile compensatorii şi cu legislația internă corespunzătoare.

Articolul 74
Întreprinderi publice

Până la încheierea celui de-al treilea an de la intrarea în vigoare a prezentului acord, Muntenegru aplică întreprinderilor publice şi întreprinderilor cărora le-au fost acordate drepturi speciale şi exclusive principiile prevăzute de Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special cele prevăzute la articolul 86.

Drepturile speciale acordate întreprinderilor publice în timpul perioadei de tranziție nu includ posibilitatea de a impune limitări cantitative sau măsuri cu efect echivalent asupra importurilor din Comunitate în Muntenegru.

Articolul 75
Proprietatea intelectuală, industrială şi comercială

(1) În temeiul dispozițiilor prezentului articol şi al anexei VII, părțile confirmă importanța pe care o acordă respectării drepturilor de proprietate intelectuală, industrială şi comercială, precum şi protejării adecvate şi efective a acestora.

(2) De la data intrării în vigoare a prezentului acord, fiecare parte acordă societăților şi resortisanților celeilalte părți, în ceea ce priveşte recunoaşterea şi protecția proprietății intelectuale, industriale şi comerciale, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat oricărei țări terțe în cadrul acordurilor bilaterale.

(3) Muntenegru ia măsurile necesare pentru a garanta, în termen de cel mult cinci ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord, un nivel al protecției drepturilor de proprietate intelectuală, industrială şi comercială comparabil cu cel existent în

Comunitate, inclusiv prin mijloace efective de asigurare a respectării drepturilor respective.

(4) Muntenegru se angajează să adere, în perioada menționată anterior, la convențiile multilaterale în materie de drepturi de proprietate intelectuală, industrială şi comercială indicate în anexa VII. Consiliul de stabilizare şi asociere poate decide să oblige Muntenegru să adere la convențiile multilaterale specifice în acest domeniu.

(5) În cazul în care, în domeniul proprietății intelectuale, industriale şi comerciale, apar probleme care afectează condițiile în care se efectuează schimburile comerciale, este sesizat în acest sens, în cel mai scurt timp, Consiliul de stabilizare şi asociere, la cererea oricăreia dintre părți, în vederea găsirii unor soluții reciproc satisfăcătoare.

Articolul 76
Achiziții publice

1. Comunitatea şi Muntenegru consideră oportună deschiderea procedurii de atribuire a contractelor de achiziții publice în condiții nediscriminatorii şi de reciprocitate, în conformitate în special cu regulile OMC.

2. Societăților din Muntenegru, stabilite sau nu în Comunitate, li se acordă acces la procedurile comunitare de atribuire a contractelor de achiziții publice, în temeiul normelor comunitare în domeniu, beneficiind de un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat societăților din Comunitate, începând cu data intrării în vigoare a prezentului acord.

3. Dispozițiile menționate anterior se aplică, de asemenea, contractelor de achiziții din sectorul serviciilor publice, de îndată ce Guvernul Muntenegrului adoptă legislația care introduce normele comunitare în acest domeniu. Comunitatea verifică periodic dacă Muntenegru a introdus într-adevăr legislația în cauză.

4. Societățile comunitare stabilite în Muntenegru în conformitate cu dispozițiile capitolului II din titlul V, li se acordă acces, de la data intrării în vigoare a prezentului acord, la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice din Muntenegru, beneficiind de un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat societăților din Muntenegru.

5. Societăților comunitare care nu sunt stabilite în Muntenegru li se acordă acces la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice din Muntenegru, beneficiind de un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat societăților din Muntenegru, începând cu data intrării în vigoare a prezentului acord.

6. Consiliul de stabilizare şi asociere examinează periodic dacă Muntenegru poate acorda tuturor societăților din Comunitate accesul la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice din Muntenegru. Muntenegru prezintă anual Consiliului de stabilizare şi asociere un raport privind măsurile adoptate pentru consolidarea transparenței şi pentru asigurarea unui control jurisdicțional eficient al deciziilor adoptate în domeniul achizițiilor publice.

7. În ceea ce priveşte stabilirea, activitatea şi prestarea de servicii între Comunitate şi Muntenegru, precum şi angajarea şi circulaţia forţei de muncă cu privire la executarea contractelor de achiziţii publice, se aplică dispoziţiile articolelor 49-64.

Articolul 77
Standardizare, metrologie, acreditare şi evaluarea conformităţii

(1) Muntenegru adoptă măsurile necesare pentru a se alinia în mod progresiv la reglementările tehnice comunitare şi la procedurile europene de standardizare, metrologie, acreditare şi evaluare a conformităţii.

(2) În acest sens, părţile urmăresc:

- să promoveze utilizarea reglementărilor tehnice comunitare, precum şi a standardelor şi procedurilor europene de evaluare a conformităţii;
- să acorde asistenţă pentru încurajarea dezvoltării unei infrastructuri de calitate: standardizare, metrologie, acreditare şi evaluarea conformităţii;
- să promoveze participarea Muntenegrului la activităţile organizaţiilor cu privire la standarde, evaluarea conformităţii, metrologie şi alte funcţii similare (de ex. CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EUROMET etc.).
- după caz, să încheie un Acord privind evaluarea conformităţii şi acceptarea produselor industriale după ce cadrul legislativ şi procedurile din Muntenegru au fost aliniate într-o măsură suficientă cu cele comunitare şi este disponibilă expertiză adecvată în domeniu.

Articolul 78
Protecţia consumatorilor

Părţile cooperează pentru a alinia standardele de protecţie a consumatorilor ale Muntenegrului la cele ale Comunităţii. O protecţie eficientă a consumatorilor este necesară pentru a asigura buna funcţionare a economiei de piaţă. Această protecţie va depinde de dezvoltarea unei infrastructuri administrative care să asigure supravegherea pieţei şi aplicarea legislaţiei în acest domeniu.

În acest scop şi având în vedere interesele lor comune, părţile încurajează şi asigură:

- o politică de protecţie activă a consumatorilor, în conformitate cu legislaţia comunitară, inclusiv printr-o mai bună informare şi prin dezvoltarea unor organizaţii independente;
- armonizarea legislaţiei Muntenegrului în domeniul protecţiei consumatorilor cu legislaţia comunitară în vigoare;
- o protecţie juridică eficientă a consumatorilor, pentru a ameliora calitatea bunurilor de consum şi pentru a asigura standarde de siguranţă adecvate;
- monitorizarea regulilor de către autorităţile competente şi asigurarea accesului la justiţie în cazul litigiilor;

– schimbul de informații cu privire la produsele periculoase.

Articolul 79
Condiții de muncă şi egalitatea de şanse

Muntenegru îşi armonizează în mod progresiv legislația cu normele comunitare în ceea ce priveşte condițiile de muncă, în special cu privire la sănătatea şi securitatea în muncă, precum şi cu privire la egalitatea de şanse.

TITLUL VII
JUSTIȚIE, LIBERTATE ŞI SECURITATE

Articolul 80
Consolidarea instituțiilor şi statul de drept

În cadrul cooperării lor în domeniul justiției, libertății şi securității, părțile acordă o importanță deosebită consolidării statului de drept şi instituțiilor, la toate nivelurile, în domeniul administrației, în general, şi al aplicării legii şi al administrării justiției, în special. Cooperarea va viza, în special, consolidarea independenței sistemului judiciar şi îmbunătățirea eficienței sale, realizarea unei mai bune funcționări a poliției şi a altor organisme de aplicare a legii, prin asigurarea unei formări profesionale adecvate şi prin combaterea corupției şi a criminalității organizate.

Articolul 81
Protecția datelor cu caracter personal

Muntenegru îşi va armoniza legislația privind protecția datelor cu caracter personal cu legislația comunitară şi cu alte dispoziții europene şi internaționale privind viața privată o dată cu intrarea în vigoare a prezentului acord. Muntenegru va înființa unul sau mai multe organisme independente de supraveghere, cu resurse financiare şi umane suficiente pentru a monitoriza şi garanta în mod eficient aplicarea legislației naționale privind protecția datelor cu caracter personal. Părțile vor coopera în vederea atingerii acestui obiectiv.

Articolul 82
Vize, gestionarea frontierelor, azil şi migrație

Părțile cooperează în domeniul vizelor, al controlului frontierelor, al azilului şi migrației şi instituie un cadru de cooperare în aceste domenii, inclusiv la nivel regional, luând în considerare şi valorificând, după caz, alte inițiative existente în acest domeniu.

Cooperarea în domeniile menționate anterior se va baza pe consultări reciproce şi pe o coordonare strânsă între părți şi va include furnizarea de asistență tehnică şi administrativă pentru:

– schimbul de informații privind legislația şi practicile;

– elaborarea legislației;

– consolidarea eficienței instituționale;

– formarea profesională a personalului;

– securitatea documentelor de călătorie şi detectarea documentelor false;

– gestionarea frontierelor.

Această cooperare se va axa în special pe următoarele elemente:

– în domeniul azilului, pe punerea în aplicare a legislației naționale în vederea respectării standardelor stabilite de Convenția de la Geneva din 1951 şi de Protocolul de la New York din 1967, pentru a garanta, în acest fel, respectarea principiului nereturnării, precum şi a altor drepturi ale solicitanților de azil şi ale refugiaților.

– în materie de migrație legală, pe regulile de admisie, precum şi pe drepturile şi statutul persoanelor admise. în ceea ce priveşte migrația, părțile convin să acorde un tratament echitabil resortisanților altor țări care îşi au reşedința în mod legal pe teritoriile lor şi să promoveze o politică de integrare care să urmărească garantarea unor drepturi şi obligații comparabile cu cele ale propriilor cetățeni.

Articolul 83
Prevenirea şi controlul imigrației ilegale; readmisia

Părțile cooperează pentru a preveni şi controla imigrația ilegală. În acest scop, Muntenegru şi statele membre convin să îi readmită pe oricare dintre resortisanții lor prezenți în mod ilegal pe teritoriul lor, iar părțile convin, de asemenea, [să încheie şi] să pună integral în aplicare un acord privind readmisia, care să includă obligația de readmisie a resortisanților altor țări şi a apatrizilor.

Statele membre şi Muntenegru vor pune la dispoziția resortisanților lor documentele de identitate adecvate şi le vor acorda facilitățile administrative necesare în acest scop.

În Acordul dintre Comunitatea Europeană şi Muntenegru privind readmisia persoanelor aflate în situație de şedere ilegală sunt prevăzute proceduri specifice privind readmisia resortisanților proprii, a cetățenilor țărilor terțe şi a apatrizilor.

Muntenegru este de acord să încheie acorduri de readmisie cu țările care participă la procesul de stabilizare şi asociere şi se angajează să adopte toate măsurile necesare în vederea asigurării punerii în aplicare flexibile şi rapide a tuturor acordurilor de readmisie menționate la acest articol.

Consiliul de stabilizare şi asociere stabileşte ce alte eforturi comune pot fi depuse pentru a preveni şi controla imigrația ilegală, inclusiv rețelele de trafic de persoane şi de migrație ilegală.

Articolul 84
Spălarea banilor şi finanțarea terorismului

(1) Părțile cooperează pentru a preveni utilizarea sistemelor lor financiare pentru spălarea banilor proveniți din activități infracționale în general şi din infracțiuni legate de droguri în special, precum şi pentru finanțarea terorismului.

(2) Cooperarea în acest domeniu poate include acordarea de asistență administrativă şi tehnică în vederea realizării de progrese în punerea în aplicare a reglementărilor şi funcționarea eficientă a standardelor şi a mecanismelor adecvate de combatere a spălării banilor şi a finanțării terorismului echivalente cu cele adoptate în acest domeniu de către Comunitate şi de către instanțele internaționale, în special de Grupul de acțiune financiară internațională (GAFI).

Articolul 85
Cooperarea în domeniul drogurilor ilicite

(1) În limitele competențelor şi prerogativelor fiecăreia, părțile cooperează în vederea adoptării unei abordări echilibrate şi integrate cu privire la lupta împotriva drogurilor. Politicile şi acțiunile în acest domeniu au drept obiectiv să consolideze structurile de combatere a drogurilor ilegale, să reducă furnizarea, traficul şi cererea de droguri ilegale, să se poată face față în mod eficient consecințelor de sănătate şi sociale ale abuzului de droguri, precum şi să controleze mai eficient precursorii.

(2) Părțile convin asupra metodelor de cooperare necesare pentru atingerea acestor obiective. Acțiunile se bazează pe principii convenite de comun acord, în conformitate cu strategia UE în materie de droguri.

Articolul 86
Prevenirea şi combaterea criminalității organizate şi a altor activități ilegale

Părțile cooperează în ceea ce priveşte prevenirea şi combaterea activităților infracționale şi ilegale, organizate sau nu, precum:

– traficul de migranți şi traficul de persoane;

– activitățile economice ilegale, în special falsificarea mijloacelor de plată în numerar şi al altor valori, tranzacțiile ilegale cu produse precum deşeurile industriale, materialele radioactive şi tranzacțiile cu produse ilegale, contrafăcute sau piratate;

– corupția, atât în sectorul privat, cât şi în cel public, legată în special de practici administrative netransparente;

– frauda fiscală;

– furtul de identitate;

– traficul ilicit de droguri şi substanțe psihotrope;

– traficul ilicit de arme;

– falsificarea de documente;

– contrabanda şi traficul ilicit de mărfuri, inclusiv de autovehicule;

– criminalitatea informatică.

În ceea ce priveşte falsificarea de monede, Muntenegru cooperează îndeaproape cu Comunitatea Europeană pentru a combate falsificarea bancnotelor şi a monedelor şi pentru a suprima şi pedepsi orice falsificare de bancnote şi monede care poate avea loc pe teritoriul său. În ceea priveşte prevenirea, Muntenegru urmăreşte adoptarea unor măsuri de punere în aplicare comparabile cu cele prevăzute de legislația comunitară în domeniu şi aderarea la orice convenție internațională legată de acest domeniu al dreptului. Muntenegru ar putea beneficia de sprijin comunitar pentru schimbul din informații, acordarea de asistență şi formarea profesională în ceea ce priveşte protecția împotriva falsificării de monede.

Va fi promovată cooperarea regională şi respectarea standardelor internaționale recunoscute cu privire la combaterea criminalității organizate.

Articolul 87
Combaterea terorismului

În conformitate cu convențiile internaționale la care sunt părți şi cu actele cu putere de lege şi actele administrative, părțile convin să coopereze pentru a preveni şi elimina actele de terorism şi finanțarea acestora.

– în contextul punerii în aplicare integrale a Rezoluției 1373 a Consiliului de Securitate (2001) şi a altor rezoluții ONU în domeniu, a convențiilor şi instrumentelor internaționale;

– prin schimbul de informații privind grupările teroriste şi rețelele lor de sprijin, în conformitate cu reglementările internaționale şi naționale;

– prin schimbul de experiență cu privire la mijloacele şi metodele de combatere şi prevenire a terorismului, precum şi în domeniile tehnice şi al formării profesionale.

TITLUL VIII
POLITICI DE COOPERARE

Articolul 88

(1) Comunitatea şi Muntenegru instituie o cooperare strânsă care urmăreşte să promoveze dezvoltarea şi să stimuleze potențialul de creştere al Muntenegrului. Această cooperare consolidează legăturile economice existente pe o bază cât mai largă posibil, în interesul ambelor părți.

(2) Politicile şi alte măsuri în acest sens vor fi concepute astfel încât să favorizeze dezvoltarea economică şi socială durabilă a Muntenegrului. Aceste politici trebuie să

includă, încă de la început, considerații privind mediul şi să fie adaptate la nevoile unei dezvoltări sociale armonioase.

(3) Politicile de cooperare se înscriu într-un cadru regional de cooperare. Va trebui acordată o atenție specială măsurilor care ar putea încuraja cooperarea între Muntenegru şi țările vecine, dintre care unele sunt state membre ale Uniunii Europene, pentru a contribui astfel la stabilitatea regională. Consiliul de stabilizare şi asociere defineşte prioritățile între diferitele politici de cooperare descrise în continuare şi în cadrul acestora, în conformitate cu parteneriatul european.

Articolul 89
Politica economică şi comercială

Comunitatea şi Muntenegru facilitează procesul de reformă economică printr-o cooperare care urmăreşte să îmbunătățească înțelegerea mecanismelor fundamentale ale economiei fiecăreia dintre ele şi formularea şi punerea în aplicare a politicii economice în economiile de piață.

În acest scop, Comunitatea şi Muntenegru cooperează prin:

– schimbul de informații privind rezultatele şi perspectivele macroeconomice şi privind strategiile de dezvoltare;

– analiza în comun a aspectelor economice de interes reciproc, inclusiv formularea politicii economice şi a instrumentelor necesare pentru punerea în aplicare a acesteia;

– promovarea unei cooperări mai ample pentru a accelera aportul de cunoştințe specializate în ceea ce priveşte noile tehnologii, precum şi accesul la acestea.

Muntenegru depune eforturi în sensul instituirii unei economii de piață funcționale şi al apropierii progresive a politicilor sale de politicile orientate spre stabilitate ale Uniunii Economice şi Monetare Europene. La cererea autorităților Muntenegrului, Comunitatea poate acorda asistență menită să sprijine eforturile depuse de Muntenegru în acest sens.

Cooperarea va viza, de asemenea, consolidarea statului de drept în sectorul întreprinderilor printr-un cadru juridic stabil şi nediscriminatoriu în domeniul comercial.

Cooperarea în acest domeniu va include schimbul de informații cu privire la principiile şi funcționarea Uniunii economice şi monetare europene.

Articolul 90
Cooperarea în domeniul statistic

Cooperarea între părți vizează în primul rând domenii prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul statistic, inclusiv în domeniul economic, comercial, monetar şi financiar. Aceasta va urmări în special dezvoltarea unor sisteme statistice eficiente şi viabile, capabile să furnizeze data fiabile, obiective şi exacte, necesare pentru planificarea şi monitorizarea procesului de tranziție şi reformă din Muntenegru. De asemenea, ar trebui să pună la dispoziția Oficiului statistic din Muntenegru toate mijloacele necesare pentru a răspunde mai bine nevoilor clienților săi din țară (administrația publică, dar şi sectorul privat). Sistemul statistic ar trebui

să respecte principiile fundamentale în domeniul statistic formulate de ONU, Codul european de bune practici în domeniul statistic şi dispoziţiile legislaţiei europene privind statisticile şi să se alinieze la *acquis*-ul comunitar. Părţile cooperează în special pentru a asigura confidenţialitatea datelor individuale, pentru a spori progresiv culegerea şi transmiterea datelor către sistemul statistic european şi pentru a schimba informaţii privind metodele, transferul de cunoştinţe specializate şi formarea profesională.

Articolul 91
Servicii bancare, asigurări şi alte servicii financiare

Cooperarea dintre Muntenegru şi Comunitate se axează asupra unor domenii prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul serviciilor bancare, al asigurărilor şi al serviciilor financiare. Părţile vor coopera în vederea instituirii şi dezvoltării unui cadru corespunzător, în măsură să stimuleze sectoarele serviciilor bancare, de asigurări şi financiare din Muntenegru, bazat pe practici concurenţiale loiale, precum şi în vederea asigurării unor condiţii de concurenţă echitabile.

Articolul 92
Control intern şi cooperare în domeniul auditului extern

Cooperarea dintre părţi se axează asupra unor domenii prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul controlului financiar intern public (PIFC) şi al auditului extern. Părţile vor coopera în special în vederea dezvoltării – prin elaborarea şi adoptarea de reglementări în domeniu – unui control financiar intern public transparent, eficient şi economic (inclusiv o gestiune şi un control financiar, precum şi un audit intern independent din punct de vedere funcţional) şi a unor sisteme de audit extern independente în Muntenegru, în conformitate cu standardele şi metodologiile acceptate pe plan internaţional şi cu cele mai bune practici ale UE. Cooperarea se axează, de asemenea, pe dezvoltarea capacităţilor instituţiei supreme de audit din Muntenegru. Pentru a putea îndeplini responsabilităţile de coordonare şi armonizare care decurg din cerinţele menţionate anterior, cooperarea ar trebui să se concentreze şi asupra creării şi consolidării unor unităţi centrale de armonizare pentru gestiunea şi controlul financiar şi pentru auditul intern.

Articolul 93
Promovarea şi protecţia investiţiilor

Cooperarea dintre părţi, în limitele competenţelor lor respective, în domeniul promovării şi protecţiei investiţiilor vizează crearea unui climat favorabil investiţiilor private, atât naţionale, cât şi străine, care este fundamental pentru revitalizarea economică şi industrială a Muntenegrului. Obiectivele specifice ale cooperării constau, pentru Muntenegru, în îmbunătăţirea cadrelor juridice astfel încât să promoveze şi să protejeze investiţiile.

Articolul 94
Cooperarea industrială

Cooperarea urmăreşte promovarea modernizării şi restructurării industriei şi a sectoarelor individuale din Muntenegru. Aceasta vizează, de asemenea, cooperarea industrială între

operatorii economici, având drept obiectiv consolidarea sectorului privat în condiții care să garanteze protecția mediului.

Inițiativele de cooperare industrială vor reflecta prioritățile stabilite de cele două părți. Acestea vor lua în considerare aspectele regionale ale dezvoltării industriale, promovând parteneriatele transnaționale, după caz. Aceste inițiative ar trebui, în special, să urmărească să creeze un cadru adecvat pentru întreprinderi şi să amelioreze gestiunea, dobândirea de cunoştințe specializate şi să promoveze piețele, transparența piețelor şi mediul de afaceri. Este important să se acorde o atenție specială desfăşurării unor acțiuni eficiente în materie de promovare a exporturilor în Muntenegru.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de *acquis*-ul comunitar în domeniul politicii industriale.

Articolul 95
Întreprinderi mici şi mijlocii

Cooperarea dintre părți urmăreşte dezvoltarea şi consolidarea întreprinderilor mici şi mijlocii (IMM-uri) din sectorul privat, crearea de noi întreprinderi în sectoare care oferă posibilități de dezvoltare, precum şi cooperarea dintre IMM-urile din Comunitate şi cele din Muntenegru.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul IMM-urilor, precum şi de cele zece orientări consacrate în Carta europeană a întreprinderilor mici.

Articolul 96
Turism

Cooperarea între părți în domeniul turismului va viza în principal consolidarea fluxului de informații privind turismul (prin intermediul rețelelor internaționale, al băncilor de date etc.); încurajarea dezvoltării infrastructurilor în vederea stimulării investițiilor în sectorul turismului şi a participării Muntenegrului în cadrul unor organizații importante de turism din Europa. Cooperarea va urmări, de asemenea, să analizeze posibilitatea desfăşurării unor operațiuni comune şi să consolideze cooperarea între organizații de turism, experți şi guverne şi agențiile competente în domeniul turismului, precum şi să faciliteze transferul de cunoştințe specializate (prin formare profesională, schimburi, seminarii). Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de *acquis*-ul comunitar legat de acest sector.

Cooperarea poate fi integrată într-un cadru regional de cooperare.

Articolul 97
Agricultura şi sectorul agroindustrial

Cooperarea între părți va fi dezvoltată în toate domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul agricol, veterinar şi al protecției plantelor. Cooperarea va viza în special modernizarea şi restructurarea agriculturii şi a sectorului agroindustrial, în special în vederea respectării cerințelor comunitare în domeniul sanitar, a îmbunătățirii gestionării apei şi dezvoltării rurale, precum şi în vederea dezvoltării sectorului silviculturii în Muntenegru, dar va viza de asemenea apropierea treptată a legislației şi practicilor din Muntenegru cu normele şi standardele comunitare.

Articolul 98
Pescuit

Părțile vor analiza posibilitatea identificării, în sectorul pescuitului, a unor domenii de interes comun, care să prezinte avantaje pentru ambele părți. Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul pescuitului, inclusiv de respectarea obligațiilor internaționale care decurg din normele organizațiilor de pescuit internaționale şi regionale privind gestionarea şi conservarea resurselor halieutice.

Articolul 99
Vamă

Părțile stabilesc relații de cooperare în acest domeniu pentru a garanta respectarea dispozițiilor care trebuie adoptate în domeniul comercial şi pentru a realiza apropierea sistemelor vamale din Muntenegru cu cele comunitare, contribuind astfel la pregătirea măsurilor de liberalizare prevăzute în Acordul de stabilizare şi asociere şi a apropierii progresive a legislației din Muntenegru în domeniul vamal cu *acquis*-ul.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale *acquis*-ului comunitar în domeniul vamal.

Protocolul nr. 6 stabileşte regulile privind asistența administrativă reciprocă între părți în domeniul vamal.

Articolul 100
Fiscalitate

Părțile cooperează în domeniul fiscal, inclusiv prin măsuri care urmăresc să continue reforma sistemului fiscal al Muntenegrului şi să restructureze administrația fiscală, pentru a garanta o percepere eficientă a impozitelor şi pentru a combate frauda fiscală.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul fiscal şi în combaterea concurenței fiscale neloiale. Eliminarea concurenței fiscale neloiale ar trebui să se bazeze pe principiile din Codul de conduită privind fiscalitatea întreprinderilor, adoptat de Consiliu la data de 1 decembrie 1997.

Cooperarea va urmări, de asemenea, îmbunătățirea transparenței şi combaterea corupției, precum şi includerea schimbului de informații cu statele membre ale Uniunii Europene ca instrument menit să faciliteze aplicarea măsurilor de prevenire a fraudei şi a evaziunii fiscale. Muntenegru va completa, de asemenea, rețeaua de acorduri bilaterale cu statele membre, în conformitate cu ultima versiune actualizată a modelului de convenție fiscală a OCDE privind venitul şi capitalul, precum şi pe baza modelului de acord al OCDE privind schimbul de informații în materie fiscală, în măsura în care statul membru solicitant aderă la acestea.

Articolul 101
Cooperarea socială

În domeniul ocupării forței de muncă, cooperarea dintre părți se axează în special pe modernizarea serviciilor de plasare a forței de muncă şi de orientare profesională, precum şi

pe prevederea unor măsuri de însoțire şi pe promovarea dezvoltării locale astfel încât să contribuie la restructurarea industriei şi a pieței forței de muncă. Cooperarea se realizează, de asemenea, prin acțiuni precum realizarea de studii, detaşarea de experți şi activități de informare şi de formare profesională.

Părțile cooperează pentru a facilita reforma politicii de ocupare a forței de muncă în Muntenegru, în contextul unei reforme şi integrări economice consolidate. Cooperarea va urmări, de asemenea, să sprijine adaptarea sistemului de protecție socială din Muntenegru la noile cerințe economice şi sociale şi va presupune ajustarea legislației din Muntenegru cu privire la condițiile de muncă şi la egalitatea de şanse între femei şi bărbați, pentru persoanele cu handicap şi persoanele care aparțin unor minorități, precum şi îmbunătățirea nivelului de protecție a sănătății şi siguranței lucrătorilor, adoptând ca referință nivelul de protecție existent în Comunitate. Muntenegru asigură aderarea la convențiile esențiale ale OIM şi punerea în aplicare efectivă a acestora.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale *acquis*-ului comunitar în acest domeniu.

Articolul 102
Educație şi formare profesională

Părțile cooperează în vederea creşterii nivelului educației generale şi al formării profesionale în Muntenegru, precum şi în ceea ce priveşte politica în materie de tineret şi activitatea profesională a tinerilor, inclusiv educația informală. În ceea ce priveşte sistemele de învățământ superior, una dintre priorități este realizarea obiectivelor Declarației de la Bologna în cadrul procesului interguvernamental de la Bologna.

Părțile cooperează de asemenea pentru a asigura accesul liber la toate nivelurile de învățământ şi formare profesională din Muntenegru, fără discriminări pe criterii de gen, culoare, origine etnică sau religie.

Programele şi instrumentele comunitare în domeniu vor contribui la modernizarea structurilor şi activităților de învățământ şi formare din Muntenegru.

Cooperarea va ține seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale *acquis*-ului comunitar în acest domeniu.

Articolul 103
Cooperarea culturală

Părțile se angajează să promoveze cooperarea culturală. Această cooperare urmăreşte, *inter alia*, să promoveze înțelegerea şi respectul reciproc între persoane, comunități şi națiuni. Părțile se angajează, de asemenea, să coopereze pentru a promova diversitatea culturală, în special în cadrul Convenției UNESCO privind protecția şi promovarea diversității expresiilor culturale.

Articolul 104
Cooperarea în domeniul audiovizual

Părțile cooperează pentru a promova industria audiovizualului în Europa şi pentru a încuraja coproducția în domeniile cinematografiei şi televiziunii.

Cooperarea ar putea include, *inter alia*, programe şi facilități pentru formarea jurnaliştilor şi a altor profesioniști media, precum şi acordarea de asistență tehnică mijloacelor de comunicare, sectorului public şi privat, în vederea consolidării independenței, profesionalismului şi legăturilor lor cu media europeană.

Muntenegru îşi va alinia politicile privind reglementarea aspectelor de conținut ale radiodifuziunii transfrontaliere la cele comunitare şi îşi va armoniza legislația cu *acquis*-ul UE. Muntenegru va acorda o atenție deosebită aspectelor legate de dobândirea drepturilor de proprietate intelectuală pentru programele şi emisiunile difuzate prin satelit, cablu şi frecvențe terestre.

Articolul 105
Societatea informațională

Cooperarea se dezvoltă în toate domeniile *acquis*-ului comunitar care privesc societatea informațională. Cooperarea va sprijini în primul rând alinierea progresivă a politicilor şi legislației Muntenegrului în acest sector la cele comunitare.

Părțile cooperează, de asemenea, în vederea dezvoltării suplimentare a societății informaționale în Muntenegru. Obiectivele generale vor consta în pregătirea întregii societăți pentru era digitală, atragerea de investiții şi asigurarea interoperabilității rețelelor şi serviciilor.

Articolul 106
Rețele şi servicii de comunicații electronice

Cooperarea se axează în primul rând asupra domeniilor prioritare ale *acquis*-ului comunitar în acest domeniu.

Părțile consolidează, în special, cooperarea în domeniul rețelelor şi serviciilor de comunicații electronice, având drept obiectiv final adoptarea de către Muntenegru a *acquis*-ului comunitar în acest sector la 3 ani după intrarea în vigoare a prezentului acord.

Articolul 107
Informare şi comunicare

Comunitatea şi Muntenegru iau măsurile necesare pentru a stimula schimbul reciproc de informații. Se va acorda prioritate programelor destinate să furnizeze publicului larg informații de bază despre Comunitate, iar mediilor profesionale din Muntenegru, informații mai specializate.

Articolul 108
Transporturi

Cooperarea între părți se axează asupra domeniilor prioritare ale *acquis*-ului comunitar în domeniul transporturilor.

Cooperarea poate viza în special restructurarea şi modernizarea modurilor de transport din Muntenegru, îmbunătățirea liberei circulații a călătorilor şi a mărfurilor, facilitarea accesului pe piața transporturilor şi la infrastructurile de transport, inclusiv la porturi şi aeroporturi. În plus, cooperarea poate sprijini dezvoltarea unor infrastructuri multimodale conectate la principalele rețele transeuropene, în special în vederea întăririi legăturilor regionale în Europa de Sud-Est în conformitate cu memorandumul de înțelegere privind dezvoltarea rețelei de transport regional de bază. Obiectivul cooperării ar trebui să constea în elaborarea unor norme operaționale comparabile cu cele comunitare, precum şi dezvoltarea unui sistem de transport în Muntenegru compatibil cu sistemul comunitar şi aliniat la acesta, dar şi realizarea unei mai bune protecții a mediului în sectorul transporturilor.

Articolul 109
Energie

Cooperarea se axează asupra domeniilor prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul energiei. Se va baza pe Tratatul de instituire a Comunității Energiei şi va fi dezvoltată în vederea integrării progresive a Muntenegrului pe pieţele de energie ale Europei. Această cooperare poate include în special:

– formularea şi planificarea politicii energetice, inclusiv modernizarea infrastructurilor, îmbunătățirea şi diversificarea aprovizionării şi îmbunătățirea accesului pe piața energiei, inclusiv prin facilitarea tranzitului, a transmiterii şi a distribuției şi restabilirea interconexiunilor electrice de importanță regională cu țările vecine;

– promovarea economiei de energie, a eficienței energetice, a energiei regenerabile şi evaluarea impactului asupra mediului a producției şi consumului de energie;

– formularea de condiții-cadru pentru restructurarea întreprinderilor din domeniul energetic şi cooperarea între întreprinderile din acest sector.

Articolul 110
Securitatea nucleară

Părțile vor coopera în domeniul securității şi garanțiilor nucleare. Cooperarea ar putea să reglementeze următoarele aspecte:

– modernizarea legislației şi reglementărilor părților cu privire la protecția împotriva radiațiilor, la securitatea nucleară şi la evidența contabilă şi controlul materialelor nucleare, precum şi consolidarea autorităților de supraveghere şi a resurselor acestora;

– încurajarea încheierii de acorduri între statele membre şi Muntenegru sau între Euratom şi Muntenegru privind notificarea rapidă şi schimbul de informaţii în caz de accidente nucleare, precum şi privind capacitatea de a face faţă situaţiilor de urgenţă şi aspectele legate de securitatea nucleară în general, după caz;

– răspunderea civilă pentru daune nucleare.

Articolul 111
Mediu

Părţile **dezvoltă şi consolidează cooperarea în domeniul protecţiei mediului, urmărind obiectivul vital de a împiedica continuarea degradării şi de a demara acţiuni de îmbunătăţire a situaţiei mediului în vederea asigurării unei dezvoltări durabile**.

Părţile stabilesc relaţii de cooperare în special în scopul de a consolida structurile şi procedurile administrative în vederea asigurării planificării strategice a aspectelor de mediu şi a coordonării părţilor interesate şi se vor concentra asupra alinierii legislaţiei Muntenegrului la acquis-ul comunitar. Cooperarea s-a putea concentra, de asemenea, asupra dezvoltării unor strategii menite să reducă în mod semnificativ poluarea locală, regională şi transfrontalieră a aerului şi a apei, să instituie un cadru care să permită o producţie şi un consum curat, durabil şi regenerabil de energie şi să realizeze evaluări ale impactului asupra mediului şi evaluări strategice asupra mediului. O atenţie specială va fi acordată ratificării şi punerii în aplicare a Protocolului de la Kyoto.

Articolul 112
Cooperarea în domeniul cercetării şi al dezvoltării tehnologice

Părţile încurajează cooperarea în materie de cercetare ştiinţifică civilă şi de dezvoltare tehnologică (CDT), spre beneficiul reciproc al părţilor şi luând în considerare disponibilitatea resurselor, accesul adecvat la programele celeilalte părţi, sub rezerva atingerii unor niveluri adecvate de protecţie efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală, industrială şi comercială.

Cooperarea va ţine seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul cercetării şi dezvoltării tehnologice.

Articolul 113
Dezvoltarea regională şi locală

Părţile vor urmări să consolideze cooperarea pentru dezvoltare regională şi locală, pentru a contribui la dezvoltarea economică şi la reducerea dezechilibrelor regionale. O atenţie deosebită va fi acordată cooperării transfrontaliere, transnaţionale şi interregionale.

Cooperarea va ţine seama în mod corespunzător de domeniile prioritare ale acquis-ului comunitar în domeniul dezvoltării regionale.

Articolul 114
Administrația publică

Cooperarea vizează să asigure dezvoltarea unei administrații publice eficiente şi responsabile în Muntenegru, în special pentru a sprijini realizarea statului de drept, funcționarea corespunzătoare a instituțiilor statului în beneficiul întregii populații a Muntenegrului şi dezvoltarea armonioasă a relațiilor dintre UE şi Muntenegru.

Cooperarea în acest domeniu se va concentra în principal asupra consolidării instituționale, inclusiv asupra dezvoltării şi punerii în aplicare a unor proceduri de recrutare transparente şi imparțiale, asupra gestionării resurselor umane şi a dezvoltării carierei în serviciul public, asupra formării continue şi promovării eticii în cadrul administrației publice. Cooperarea va viza toate nivelurile administrației publice, inclusiv cel al administrației locale.

TITLUL IX
COOPERAREA FINANCIARĂ

Articolul 115

Pentru a realiza obiectivele prezentului acord şi în conformitate cu articolele 5, 116 şi 118, Muntenegru poate primi asistență financiară din partea Comunității sub forma unor subvenții şi împrumuturi, inclusiv împrumuturi acordate de Banca Europeană de Investiții. Ajutorul comunitar este condiționat de realizarea unor progrese suplimentare în ceea ce priveşte îndeplinirea criteriilor politice de la Copenhaga şi, în special, a unor progrese cu privire la realizarea priorităților specifice ale parteneriatului european. Se va ține seama, de asemenea, de rezultatele analizelor anuale ale țărilor care participă la procesul de stabilizare şi asociere, în special în ceea ce priveşte angajamentul beneficiarilor de a realiza reforme democratice, economice şi instituționale, precum şi de alte concluzii ale Consiliului, legate în special de respectarea programelor de ajustare. Ajutoarele acordate Muntenegrului vor fi direcționate către necesitățile identificate, către prioritățile convenite, către capacitatea de absorbție şi rambursare a fondurilor şi către măsurile adoptate pentru reformarea şi restructurarea economiei.

Articolul 116

Asistența financiară sub formă de subvenții este reglementată de măsurile de cooperare prevăzute de regulamentul relevant al Consiliului, pe baza unui cadru indicativ multianual şi a unor programe de acțiune anuale, stabilite de către Comunitate în urma consultărilor cu Muntenegru.

Asistența financiară poate reglementa toate sectoarele de cooperare, acordând o atenție deosebită justiției, libertății şi securității, apropierii legislației, dezvoltării economice şi protecției mediului.

Articolul 117

La cererea Muntenegrului şi în caz de necesităţi deosebite, Comunitatea poate examina, coordonându-se, în acest sens, cu instituţiile financiare internaţionale, posibilitatea de a acorda, în mod excepţional, asistenţă financiară macroeconomică cu condiţia respectării anumitor condiţii şi luând în considerare toate resursele financiare disponibile. Asistenţa este acordată cu condiţia respectării unor condiţii care urmează să fie stabilite în contextul unui program convenit de Muntenegru şi FMI.

Articolul 118

Pentru a asigura o utilizare optimă a resurselor disponibile, părţile urmăresc să existe o coordonare strânsă între contribuţiile Comunităţii şi cele provenite din alte surse, de exemplu din partea statelor membre, a altor ţări şi a instituţiile financiare internaţionale.

În acest scop, părţile fac periodic schimb de informaţii privind toate sursele de asistenţă.

TITLUL X
DISPOZIŢII INSTITUŢIONALE, GENERALE ŞI FINALE

Articolul 119

Se instituie un Consiliu de stabilizare şi asociere care monitorizează aplicarea şi punerea în aplicare a prezentului acord. Acesta se întruneşte periodic la nivelul corespunzător, precum şi atunci când circumstanţele impun acest lucru. Consiliul examinează orice aspecte importante care decurg din prezentul acord, precum şi orice altă problemă bilaterală sau internaţională de interes comun.

Articolul 120

(1) Consiliul de stabilizare şi asociere este alcătuit, pe de o parte, din membri ai Consiliului Uniunii Europene şi din membri ai Comisiei Comunităţilor Europene şi, pe de altă parte, din membri ai Guvernului Muntenegrului.

(2) Consiliul de stabilizare şi asociere îşi stabileşte regulamentul de procedură.

(3) Membrii Consiliului de stabilizare şi asociere pot dispune să fie reprezentaţi în conformitate cu condiţiile care urmează să fie prevăzute de regulamentul de procedură.

(4) Preşedinţia Consiliului de stabilizare şi asociere este asigurată pe rând de către un reprezentant al Comunităţii Europene şi de către un reprezentant al Muntenegrului, în conformitate cu dispoziţiile care urmează să fie prevăzute de regulamentul de procedură.

(5) În ceea ce priveşte chestiunile care ţin de competenţa sa, Banca Europeană de Investiţii participă, cu statut de observator, la lucrările Consiliului de stabilizare şi asociere.

Articolul 121

În vederea realizării obiectivelor stabilite de prezentul acord şi în cazurile prevăzute de acesta, Consiliul de stabilizare şi asociere are competență de decizie în cadrul domeniului de aplicare al prezentului acord. Deciziile adoptate sunt obligatorii pentru părți, care trebuie să ia măsurile necesare pentru punerea în aplicare a acestora. Consiliul de stabilizare şi asociere poate, de asemenea, să formuleze recomandări adecvate. Consiliul de stabilizare şi asociere adoptă decizii şi formulează recomandări de comun acord între părți.

Articolul 122

(1) Consiliul de stabilizare şi asociere este asistat în exercitarea atribuțiilor sale de un Comitet de stabilizare şi asociere alcătuit, pe de o parte, din reprezentanți ai Consiliului Uniunii Europene şi reprezentanți ai Comisiei Comunităților Europene şi, pe de altă parte, din reprezentanți ai Guvernului Muntenegrului.

(2) Consiliul de stabilizare şi asociere stabileşte, în regulamentul său de procedură, atribuțiile Comitetului de stabilizare şi asociere, care includ pregătirea reuniunilor Consiliului de stabilizare şi asociere, şi stabileşte modalitatea de funcționare a acestui comitet.

(3) Consiliul de stabilizare şi asociere poate delega Comitetului de stabilizare şi asociere oricare dintre competențele sale. În acest caz, Comitetul de stabilizare şi asociere adoptă decizii în conformitate cu condițiile prevăzute la articolul 121.

Articolul 123

Comitetul de stabilizare şi asociere poate să înființeze subcomitete. Înainte de încheierea primului an ulterior datei la care a intrat în vigoare acordul, Comitetul de stabilizare şi asociere va înființa subcomitetele necesare în vederea punerii în aplicare adecvate a acordului

Va fi creat un subcomitet însărcinat cu soluționarea aspectelor legate de migrație.

Articolul 124

Consiliul de stabilizare şi asociere poate decide înființarea altor comitete sau organisme speciale care îl pot asista în exercitarea atribuțiilor sale. În regulamentul său de procedură, Consiliul de stabilizare şi asociere stabileşte alcătuirea şi atribuțiile acestor comitete sau organisme şi modalitatea lor de funcționare.

Articolul 125

Se înființează o Comisie parlamentară de stabilizare şi asociere. Aceasta reprezintă un spațiu de întâlnire şi dialog între membrii Parlamentului Muntenegrului şi cei ai Parlamentului European. Comisia se reuneşte la intervale pe care le stabileşte ea însăşi.

Comisia parlamentară de stabilizare şi asociere este alcătuită, pe de o parte, din membri ai Parlamentului European şi, pe de altă parte, din membri ai Parlamentului Muntenegrului.

Comisia parlamentară de stabilizare şi asociere îşi stabileşte regulamentul său de procedură.

Preşedinţia Comisiei parlamentare de stabilizare şi asociere este asigurată pe rând de Parlamentul European şi de Parlamentul Muntenegrului, în conformitate cu dispoziţiile care urmează să fie prevăzute de regulamentul de procedură.

Articolul 126

În cadrul prezentului acord, fiecare parte se angajează să garanteze că persoanele fizice şi juridice ale celeilalte părţi au acces liber, fără nici o discriminare în raport cu propriii resortisanţi, la instanţele şi organele administrative competente ale părţilor, în vederea apărării drepturilor individuale şi de proprietate ale acestora.

Articolul 127

Nici o dispoziţie a prezentului acord nu împiedică o parte să ia toate măsurile:

(a) pe care le consideră necesare pentru a preveni divulgarea unor informaţii care sunt contrare intereselor sale esenţiale în materie de securitate;

(b) referitoare la producţia sau comercializarea armelor, muniţiilor sau a materialului de război sau la cercetarea, dezvoltarea sau producţia indispensabilă pentru asigurarea apărării sale, cu condiţia ca măsurile respective să nu denatureze condiţiile de concurenţă pentru produsele care nu sunt destinate unor scopuri specific militare;

(c) pe care le consideră esenţiale pentru asigurarea propriei securităţi în caz de conflicte interne grave care aduc atingere menţinerii legii şi ordinii publice, în caz de război sau de grave tensiuni internaţionale care ameninţă să se transforme în conflict armat sau pentru îndeplinirea obligaţiilor pe care şi le-a asumat în vederea menţinerii păcii şi securităţii internaţionale.

Articolul 128

(1) În domeniile reglementate de prezentul acord şi fără a aduce atingere dispoziţiilor speciale prevăzute de acesta:

– regimul aplicat Comunităţii de către Muntenegru nu trebuie să ducă la nicio discriminare între statele membre, resortisanţii sau societăţile acestora;

– regimul aplicat Muntenegrului de către Comunitate nu trebuie să ducă la nicio discriminare între resortisanţii Muntenegrului sau între societăţile acestora.

(2) Dispoziţiile alineatului (1) nu aduc atingere dreptului părţilor de a aplica dispoziţiile relevante din legislaţia lor fiscală contribuabililor care nu se găsesc într-o situaţie identică în ceea ce priveşte locul de reşedinţă.

Articolul 129

(1) Părţile iau toate măsurile generale sau specifice necesare pentru a-şi îndeplini obligaţiile care le revin în temeiul prezentului acord. Părţile veghează la îndeplinirea obiectivelor prevăzute de prezentul acord.

(2) Părțile convin să se consulte rapid, la cererea uneia dintre ele, pe căile adecvate, pentru a examina aspectele legate de interpretarea sau punerea în aplicare a prezentului acord şi alte aspecte relevante privind relațiile dintre ele.

(3) Fiecare parte sesizează Consiliul de stabilizare şi asociere cu privire la orice diferend legat de aplicarea sau interpretarea prezentului acord. În acest caz, articolul 130 şi, după caz, Protocolul nr. 7 se aplică.

Consiliul de stabilizare şi asociere poate soluționa diferendul printr-o decizie obligatorie.

(4) În cazul în care una dintre părți consideră că cealaltă parte nu şi-a îndeplinit una din obligațiile impuse de prezentul acord, aceasta poate lua măsurile corespunzătoare. Înainte însă de a lua vreo măsură, partea în cauză trebuie, cu excepția cazurilor de urgență deosebită, să furnizeze Consiliului de stabilizare şi asociere toate informațiile relevante necesare pentru o analiză aprofundată a situației, în vederea identificării unei soluții acceptabile pentru ambele părți.

La alegerea măsurilor, se acordă prioritate celor care perturbă cel mai puțin aplicarea prezentului acord. Aceste măsuri sunt notificate imediat Consiliului de stabilizare şi asociere şi fac obiectul consultărilor, în cazul în care cealaltă parte solicită acest lucru, în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere, a Comitetului de stabilizare şi asociere sau a oricărui alt organism instituit în baza articolelor 123 sau 124.

(5) Dispozițiile alineatelor (2), (3) şi (4) nu afectează în niciun fel şi nu aduc atingere articolelor 32, 40, 41, 42, 46 şi Protocolului nr. 3 (definirea conceptului de „produse originare” şi a metodelor de cooperare administrativă).

Articolul 130

(1) Atunci când apare un diferend între părți cu privire la interpretarea sau punerea în aplicare a prezentului acord, oricare dintre părți notifică celeilalte părți şi Consiliului de stabilizare şi asociere o cerere formală de soluționare a diferendului.

Atunci când una dintre părți consideră că o măsură adoptată de cealaltă parte sau lipsa unei acțiuni din partea acesteia constituie o încălcare a obligațiilor care îi revin în temeiul prezentului acord, cererea formală de soluționare a diferendului trebuie să specifice motivele care stau la baza acestei afirmații şi să indice, după caz, că partea în cauză poate adopta măsurile prevăzute la articolul 129 alineatul (4).

(2) Părțile se străduiesc să soluționeze diferendul angajându-se cu bună credință în consultări în cadrul Consiliului de stabilizare şi asociere şi a altor organisme prevăzute la alineatul (3), cu scopul de a ajunge cât mai curând posibil la o soluție reciproc acceptabilă.

(3) Părțile pun la dispoziția Consiliului de stabilizare şi asociere toate informațiile relevante necesare pentru o analiză aprofundată a situației.

Până la soluționarea diferendului, acesta va face obiectul discuțiilor în cadrul tuturor reuniunilor Consiliului de stabilizare şi asociere, cu excepția cazului în care este inițiată procedura de arbitraj prevăzută în Protocolul nr. 7. Un diferend este

considerat soluționat atunci când Consiliul de stabilizare şi asociere adoptă o decizie cu caracter obligatoriu pentru a soluționa diferendul, astfel cum se prevede la articolul 129 alineatul (3), sau atunci când declară încetarea diferendului.

Consultările privind un diferend pot fi purtate de asemenea în cadrul oricărei reuniuni a Comitetului de stabilizare şi asociere sau a oricărui alt comitet sau organism competent, instituit în baza articolelor 123 sau 124, conform celor convenite între părți sau la cererea oricăreia dintre părți. Consultările pot fi purtate, de asemenea, în scris.

Orice informații divulgate în timpul consultărilor rămân confidențiale.

(4) În ceea ce priveşte aspectele care țin de domeniul de aplicare al Protocolului nr. 7, oricare dintre părți poate solicita soluționarea diferendului prin arbitraj în conformitate cu protocolul respectiv, atunci când părțile nu au reuşit să soluționeze diferendul în termen de două luni de la inițierea procedurii de soluționare a diferendului, în conformitate cu alineatul (1).

Articolul 131

Prezentul acord nu aduce atingere, înainte de a fi acordate drepturi echivalente persoanelor şi operatorilor economici în temeiul prezentului acord, drepturilor care le sunt garantate prin acordurile existente care prevăd obligații pentru unul sau mai multe state membre, pe de o parte, şi pentru Muntenegru, pe de altă parte.

Articolul 132

Protocolul nr. 8 prevede principiile generale privind participarea Muntenegrului la programele comunitare.

Protocoalele nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 şi 8, precum şi anexele I-VII fac parte integrantă din prezentul acord.

Articolul 133

Prezentul acord se încheie pentru o perioadă nedeterminată.

Oricare dintre părți poate denunța prezentul acord, notificându-şi intenția celeilalte părți. Prezentul acord încetează să fie aplicabil după şase luni de la data respectivei notificări.

Oricare dintre părți poate suspenda prezentul acord, cu efect imediat, în cazul nerespectării de către cealaltă parte a unuia dintre elementele esențiale ale prezentului acord.

Articolul 134

În sensul prezentului acord, termenul „părți” desemnează, pe de o parte, Comunitatea sau statele sale membre ori Comunitatea şi statele sale membre în conformitate cu competențele lor şi, pe de altă parte, Muntenegru.

Articolul 135

Prezentul acord se aplică, pe de o parte, teritoriilor în care se aplică Tratatele de instituire a Comunității Europene, a Comunității Europene a Cărbunelui şi Oțelului şi a Comunității Europene a Energiei Atomice şi în condițiile prevăzute de respectivele tratate şi, pe de altă parte, teritoriului Muntenegrului.

Articolul 136

Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene este depozitarul prezentului acord.

Articolul 137

Prezentul acord este redactat în două exemplare în fiecare dintre limbile oficiale ale părților, textele în fiecare limbă fiind egal autentice.

Articolul 138

Părțile aprobă prezentul acord în conformitate cu propriile proceduri.

Prezentul acord intră în vigoare în prima zi din a două lună următoare datei la care părțile îşi notifică îndeplinirea procedurilor menționate la primul paragraf.

Articolul 139
Acord interimar

În cazul în care, până la îndeplinirea procedurilor necesare intrării în vigoare a prezentului acord, dispozițiile anumitor părți ale prezentului acord, în special cele privind libera circulație a mărfurilor şi dispozițiile relevante privind transporturile, sunt puse în aplicare printr-un acord interimar între Comunitate şi Muntenegru, părțile convin ca, în aceste condiții şi în sensul dispozițiilor titlului IV articolele 73, 74 şi 75 din prezentul acord şi al Protocoalelor nr. 1, 2, 3, 5, 6 şi 7 şi al dispozițiilor relevante ale Protocolului nr. 4, prin „data intrării în vigoare a prezentului acord” să se înțeleagă data intrării în vigoare a acordului interimar, în ceea ce priveşte obligațiile cuprinse în dispozițiile menționate anterior.